

R. P. HUMBERT CLÉRISSAC O. P.

TAJEMSTVÍ CÍRKVE

NOVA ET VETERA 49.
STARÁ ŘÍŠE NA MORAVĚ

TAJEMSTVÍ CÍRKVE

R. P. H u m b e r t C l é r i s s a c O. P.

T A J E M S T V Í

C Í R K V E

—

1 9 2 1

P ř e l o ž i l J o s e f F l o r i a n

Důstojnému Pánu
P. VÁCLAVU VEDRALOVI,
knězi Církve katolické:

Tak se mi zdá, že toto
jest ta VAŠE kniha
proto Vám ji věnuji
v úctě a vděčnosti

JOSEF FLORIAN

PŘEDMLUVA.

Otec Humbert Clérissac narodil se v Roque-mauru 15. října 1864. Studia konal v koleji Jesuitů Avignonských. V šestnácti letech odhodlal se vstoupiti do řádu svatého Dominika. Při četbě Života svatého Dominika od Lacordaira poznal, jak jeho matka nám laskavě pověděla, která by měla býti jeho nadpřirozená rodina. Uvedl ihned ve skutek svůj úmysl s převelikou pevností; poněvadž jeho matka byla zasvěcena do jeho tajemství, opustil otcovský dům a odešel do Švýcar do Sierre, kde započal svůj noviciát. Ukončil svá studia v Rijckholtu v Holandsku.

Kázal mnoho ve Francii, více ještě v Itálii, v Římě, ve Florencii (měl tam často francouzská postní kázání) a v Anglii, zvláště v Londýně; a všude Bůh mu dopřál přivést duše do Církve. Když r. 1903. řádové byli rozptýleni, odešel do

Londýna, kde doufal založiti francouzskou odnož dominikánskou. Toto zakládání, o němž pracoval dlouho a horlivě, ztroskotalo v poslední chvíli; Otec Clérissac vrátil se do Francie. Všecek jsa oddán i dále své apoštolské práci, zvláště postním kázáním v Itálii, nejraději volil zátíší klášterů, kde nalézal více pochopení a samoty k osvěžení duše. Tak byl velmi často hostem v Solesmes, který něžně miloval, a který zajisté mu oplácel jeho přichylnost. Velkou radostí mu byl též pobyt v Rijckholtu, kde posledněkráte předsedal při vstoupení Arnošta Psichariho do Třetího Řádu, jehož přijal do Církve v únoru 1913.

Rozmetání jeho Řádu zranilo ho nevyléčitelně, zakoušel živou potřebu života sborového a toho pospolného bratrského bydlení, které jest tak dobré a tak radostné, jak praví David, a jež tvoří jakoby zkrácený obraz Církve. Ale jestliže světem a obcováním se světem krutě trpěl, on sám byl více než kdy jindy cizím světu, více než kdy jindy zaměstnán jen a jen Bohem; jeho duše povznášela se v oblasti pokoje, skrývala se v světlo, podle slova Dantova. Ve chvíli, kdy dospěl své plné zralosti a bylo možno čekat od něho, že rozvine veškeré své schopnosti před lidmi, byl náhle odvolán s tohoto světa. Pokrátké nemoci, která mu dovolila ještě slaviti mši v den Všech svatých, zemřel v noci z 15. na 16. listo-

pad 1914 tou smrtí přepokorných, již Bůh jako by uchovával pro své nejbližší přátele.

Povždy byl, ve shodě s oním stavem duchovním, jemuž byl tak dokonale věren, vyhrazen Bohu. Bůh byl jeho částkou, a on byl částkou Boha. Také jeho život vnější a jeho práce apoštolské, o nichž se ostatně ví špatně v podrobnostech, poněvadž o nich nikdy nemluvil, jsou jen podružné důležitosti k poznání jeho života. Řeklo by se, že Bůh, za pomoci, mohu-li tak říci, jeho vlastní pokory, chtěl udržeti vše to ve stínu, ba i v tom, co možno nazývat poměrným neúspěchem, pomýšlí-li se na vliv, který by duše tak veliká, zdá se, měla míti. Ale duše tato jednala způsobem hlubším a tajemnějším, — neviditelným zařízením své bytosti, světlem nadpřirozeným, jímž byla všechna proniklá.

Hned na první spatření Otce Clérissaca zaujala vás ušlechtilá jeho tvářnost a intelligence skoro strašná svou pronikavostí, která se skvěla v jeho očích. Proto, když jste ho prvně uviděli, zakoušeli jste jakési bázně a pocitu, že příliš dobře ví i on, *quid esset in homine*. Tento pocit mizel později, když jste ho lépe seznali a když jste mohli oceniti jeho lásku k duším a velikou sladkost jeho dobroty.

Jeho vlastním rázem však byla ona podivu-

hodná čistota ducha a srdce, kterou tolik miloval ve svatém Dominikovi, a již mu Bůh tolik uštědřil. Čistota, zachovalost, panenská bujarost duše, tohle, myslíme, vyznačovalo nejhluběji veškerý jeho vniterný a vnější život.

*Měl o božské Čistotě a Svatosti ideu tak silnou a tak pravdivou, že se probouzíval často za noci, říkával nám, třesa se při myšlence, že by se měl objeviti před tímto světlem bez jakéhokoliv stínu. *Con f i g e t i m o r e t u o c a r n e s m e a s.* Věděl dobře, věděl vážně a činně, že bázeň Boží jest počátkem moudrosti. Neměl rád, když se jednalo bez o s t y c h u s Bohem. Rozjímal se zálibou o božské transcendenci Toho, jehož neznáme leč analogií.*

*Když myslil o svatých, jeho duše nesla se stále k velikým očistám, pro něž se podrobovali svrchovaným zkouškám vnitřním, v nichž Bůh, zbavuje všelikého citu i všelikého světla, chce čiré přilnutí nahé vůle. Viděl v těchto velikých zkouškách jednu z rozlišovacích známek božské mystiky. *N o l i m e t a n g e r e,* spěl k Ježíši vzletem zcela nehmotným, nechtěje ničeho, co by nebyl Ježíš sám.*

Z této vzácné čistoty srdce pramenila jeho hluboká pokora. Říkal se zvláštní energií: „Žízeň poct a vyznamenání jest známkou zavržení.“ Vkládal do svých vztahů s lidmi nejbdě-

lejší a nejdelikátnější zdrženlivost, skrývá se vytrvale všemu, co nebylo Bůh.

*Miloval pravdu z celé duše své. Jeho hlavní péčí bylo uchovati pohled od jakékoliv skvrny bludu. Miloval pravdu, miloval intelligenci, poněvadž jí žil. „Život křesťanský, opakoval často, spočívá na základě intelligence.“ Ctil svatého Tomáše, u něhož nalézal bez ustání nové radosti a nové divy. Tomu právě se divil nejvíce u některých svých učitelů, že žili pravdu, že ji konali z nauky a z theologie. Střed jeho činnosti byl v rozjímání pravdy. „Bůh přede vším jest Pravda, jděte k němu, milujte ho s této stránky, říkal často, komentuje slovo svatého Augustina o blaženosti věčné: *gaudium de veritate*.“*

*Miloval Církev z celé duše své. Od těch, kteří k němu přicházeli, žádal, by plně přilnuli k *tajemství Církve*; jen z toho důvodu myslel, že rozum a víra potřebují pomoci živé něhy lásky, která sama může naučiti duši, čím jest vpravdě Nevěsta Ježíše Krista. A věřil, že jistá suchost srdce a jistá studenost sebelásky zatemňující ducha v této věci, byly hlavní příčinou zběhnutí některých v blud modernismu.*

Měl hrdost Církve. Miloval velikost Církve. Netrpěl, aby se útočilo na svatého Řehoře VII. nebo na Bonifáce VIII. Jakékoliv zmenšení práv Boha a práv Církve, a jakákoliv zbabělost v do-

máhání se těchto práv krutě ho zraňovaly. Vždy jsem se domníval, že Benson, který ho dobře znal, myslil na něho kresle osobnost papeže v Pánu Světa.

Jako miloval Církev, miloval stav duchovní a nic mu neleželo tolik na srdci jako důstojnost tohoto stavu. Opravuje jisté běžné bludy, rád vysvětloval, že vlastní hodnotu slibů řeholních činí zasáhnutí Církve, která, přijímajíc je veřejně a zasvěcujíc oficielně lidskou osobnost Bohu jako kalich nebo oltář, zakládá ji v stav (status perfectionis acquirendae) nevyhnutelný plnému životu mystického Těla Kristova.

O prozřetelnostní úloze a podstatném rázu a poslání každé z velkých řeholních rodin, rozvínoval skvělou nauku; ukazoval Řád klášterní živým archivářem a svědkem církevní starobylosti, určený k tomu, by zvěčňoval typ prvotní a dokonalé křesťanské obce zcela spořádané k chvále boží. Bratři Kazatelé, poslaní, by udrželi křesťanskou Intelligenci ve světle Rozjímání a Theologie; synové svatého Františka, by dali zářiti v životě křesťanském Chudobě, Prostotě, duchu a ctnostem Evangelia; Otcové Společnosti Ježíšovy, poslaní, by zajistili, přijímajíce podmínky života dob moderních, asketickou kázeň křesťanské Vůle. A bez ustání vzdával díky Bohu za to, že uvedl ho do rodiny svatého Dominika,

pro lásku tohoto Řádu k nauce a pro její věrnost čisté pravdě. Ah ! jak si liboval, že jeho bratři uchovávali bez porušení svou intelektuální rodovost, jak říkával !

Uhádneme bez přílišné námahy, co takové duši bylo vytrpěti v době, v níž žijeme. Trpěl mlčky, ale se zvláštní hloubkou a citlivostí, a jen v jistých podobiznách velikého Pia X. nalézal jsem jakousi podobnost jeho smutků.

Nejen že ho zarmucovaly mravy naší správy laické a demokratické; měl strašný pojem o tom, čeho se požaduje od života kněžského: a s pojmem tím se skutečnost tu a tam vždy nesrovnávala; a to, čeho zanedbávala s ů l z e m ě v historii světa, bolestně naň doléhalo. Byl přesvědčen, že úbytkem víry, zmizením jakéhokoliv veřejného uznávání práv Boha, a konečně oslabení rozumu v dobách moderních, vyznačovaly nejnížší úroveň, na niž svět kdy jen mohl sestoupiti.

Mše, říkal svatý Vincenc Ferrarský, jest nejvyšším dílem kontemplace.¹⁾ Nikdy jsem nepřisluhoval a nebudu přisluhovati již, myslím, mším slaveným s tolikerou dokonalostí, přesností, láskou ryze usebranou, se svrchovanou a skoro strašnou velebností, jako mše P. Clérissaca, je- muž jsem tak rád ministroval celý rok. Pronášel

¹⁾ *Missa est altius opus contemplationis quod possit esse. (Serm. Sab. post Dom. Oculi.)*

slova zázračná způsobem nezapomenutelným, hlasem pošeptným, zvolným, ale úžasně zřetelným, jehož přízvuk měl tolik energie, že se zdál pronikat srdce Boha. Mešní oběť byla pro něho opravdu náplní všech věcí. Úkonem po výtce. Radíval, by se s ní sjednocoval každý tím způsobem, by vkládal, takřka, celý svůj život do kalicha Knězova, obětuje jej s ním pro čtyry hlavní účely této žertvy Ježíše Krista, skrze niž pokaždé, kdy jest obnovována, splňuje se dílo naší spásy.¹⁾ Opakoval, že přijímání jest především důsledkem oběti a sjednocením se s obětí, a považoval jako úbytkem pravdy snahu jistých, by postavili, možno-li tak říci, přijímání nad Mši, nebo říkati, že mše není než pro přijímání.

Řikal mešní officium velmi prostě, bez jakéhokoliv napětí ducha, ale zvolna, živě se každým slovem. „O A l t i t u d o ! O B o n i t a s ! Církev se nespokojuje tím, napsal, (viz dále v kap. V.), by přecházela od jedné ke druhé,“ a on sám činil jako Církev. Nepracoval, aby byl nepřerušoval co chvíle práce modlitbou; a když pobýval nějaký čas u mne návštěvou, slyšel jsem ze sousední světnice zaléhati ustavičně požehnaný bzukot jeho modlitby. Zpěvy Církve byly mu velmi drahé,

¹⁾ *Quia quoties hujus hostiae commemoratio celebratur, opus nostrae redemptionis exercetur. (Domin. IX post Pentec., Secreta.)*

jako písně z vlasti v zemi vyhnanství; rád je zpíval, zvláště *tractus* Mše Doktorů *Quasi stella matutina*, nebo *responsorium In pace in idipsum*, kterým prý svatý Tomáš býval dojat k pláči...

Měl v ošklivosti chlubnost chudoby; ale měl u vysokém stupni ducha chudoby, a strohost jeho života byla velmi tuhá. Ačkoliv s rozkoší vypravovával příběh svatého Tomáše nemocného, žádajícího, když se hledalo, co by byl jedl s chutí, takového *slanečka*, jehož jídal ve Francii, — odmítal skoro vždy, když byl ve svém rodném kraji, ty krásné plody jihu, jež popisoval s nadšením tak mladistvým.

Hovor jeho byl pln kouzla a života, vyjadřoval se s přirozenou prevelikou výmluvností a jazykem klasické ryzosti; miloval vše, co jest krásné, živoucí, svobodné, upřímné, ryzí. Čítával ustavičně Danta, obklopoval se nejkrásnějšími obrazy Angelikovými. Ale zvláštní zálibu nalézal v *Dialogích* a *Listech* svaté Kateřiny Sienské; byl oddán hlubokou nábožností k této veliké Rozjímatelce, kterou Církev chválí, že sloužila Pánu jako pilná včelka, *sicut apis argumentosa*... Zbožně oddán byl též svému Provenčalsku a zvláště Sainte-Baume. Jiná dvě poutní místa byla mu milá: Laus, kde jednoho dne, když právě přisluhoval svatým při-

jímáním, zavanula mu od hrobu svatě pasačky Benedikty přelíbezná vůně; a La Saletta, kam puťoval naposled r. 1912. Mluvíval vždy s hlubokým pohnutím o slzách, jež Svatá Panna prolévala, aby nás přivolala, říkal, ke všem potřebnostem života nadpřirozeného a ke z k r o u š e n o s t i srdce.

Ctil s radostí v Svaté Panně Královnu Duchův andělských, Trůn Moudrosti. Byl šťasten, když byla uctívána skvělost její intelligence, jak činil středověk, když ji zobrazoval třeba na portálu Chartresském obklopenu s e d m i s v o b o d n ý m i U m ě n í m i, která zdobila jejího ducha. Věřil, jak mi pravil jednoho dne, že rozjímal nejčastěji, ale s jakou božskou hloubkou! o nejprostších pravdách křesťanství, o velikém zákoně Kříže zvláště.

Kterak pověděti, jakým nepřirovnatelným vůdcem byl v životě duchovním? Řeknu jen tady, že se inspiroval vždy dvěma učiteli svého srdce: svatým Pavlem a svatým Tomášem, a křesťanským starověkem. Chyba, kterou stíhal bez ustání, byl „duch odrazný“, jak říkával, duch návratu k sobě, zaujetí sebou. Stíhal stejně bez slitování individualismus, jakožto snahu, již převládá buď citovost, buď činnost vnější. Čím výše duše stoupá, říkal, tím více stává se vesměrnější. Cestou při-

mou, po níž by se šlo k Bohu, jest obrátiti se k Němu, a viděti; uchovati oči upřené na pravdu božskou, a pak nechati jednati Boha. Více než asketických cvičení vážil si ducha modlitby a rozjímání, ducha sjednocování se s Církví. Oběma stěžinami žebře, po němž by duše vystupovala, byla nauka a liturgie. Definice čistě vnější, jež často se podávají o liturgii, neuspokojovaly ho. Liturgie pro něho byla samým životem Církve, jejím životem Nevěsty a Matky, velikou svátostninou, kterou se duše účastňují všech stavů Ježíše Krista. Bylo mu pošetilostí, když někdo stavěl proti sobě modlitbu soukromou a modlitbu liturgickou. Ale myslil, že jednak s hlediska kontemplace opus Dei jest pomůckou po výtce, která utváří duši k modlitbě, a že jednak v řadě hodnot náboženských modlitba soukromá, jakožto vigilate semper, jest pro přípravu duše, by se účastnila důstojně tohoto svrchaného díla Liturgie, v němž se rozlévá láska Církve. „Účastenství v hieratickém životě Církve zdá se skoro jakoby účelem, nebo aspoň jako pomůckou po výtce pro stavy modlitby zvláštní, poněvadž jest jistým vstupem do stavů Kristových. Chtíti příliš takto zpříjemniti individuální kázeň ctnosti, bylo by ovšem illusí a opovážlivostí; ale tato výčitka, byť i správně zamýšlená, nedokázala by nikterak, že všecken život

Církve by se končil individuálním asketismem. Dokazovala by, že každé účastenství ve stavech Církve a Krista vyžaduje již něčeho nabytého z řádu ctností, a uděluje přesně ctnosti individuální její výbornost, dokonalost její působivosti a její radosti."

*"Svatá Teresie vás zaujala", psal jednoho dne P. Clérissac jistě oblatce svatého Benedikta, která nám velmi laskavě svěřila tyto drahocenné řádky. „To jest zcela přirozeno, a jest dobře býti někdy upoutánu k pojmu ctnosti získané, a pozitivního úsilí příkladem těchto Světců věku reflektivního, jež Bůh vzbudil bez jakékoliv pochyby, by dokázal, že vše, co jest dobrého a pravého v individualismu, neuniká jeho Milosti a z ní že se zušlechťuje a nabývá lesku, z části též blahosklonným soucitem pro lidi, když prostý život Církve jim již nepostačoval, — posléze účinkem spravedlnosti trestající vzhledem k zpro-
nevěrám bývalých Řádů, kteří dopustili, že v jejich rukou pochodeň pohasínala čadíc, běda!*

"Ale nezapomeňte, že jste z merovingů, feudálů, co pravím, z primitivů. Nezapomínejte, že třeba dospěti až tam, byste dopustila, by božská Milost zcela působila ve vás, a byste považovala skoro za nic vymoženosti vaší činnosti..."

Posledními kázáními P. Clérissaca, aspoň ve Francii, byl Mariánský měsíc r. 1914 v Notre-Dame-de-Lorette. Nemohu vypsati dojmu sladkosti, prostoty, svatosti, nadpřirozené něhy, která linula z těchto řečí; bylo to čisté úsilí duše, by zapustil až do hloubky srdcí poznání a lásku Boha a Svaté Panny.

V těchto posledních letech, zdá se, že ještě vzrostl v lásce, něžnosti, v usebranosti. Když jsem ho naposledy viděl, pravil mi, že jeho myšlení tíhne se zvláštní zálibou ke dnům jeho noviciátu, že tehdejší chvíle sládnou jeho chuti, a že jest pro řeholníka s velkou škodou, když se chce „vymaniti“ (emancipovati) z cvičeb noviciátu, že třeba zůstatí věrným i nejskrovnějším z těchto cvičeb, by se uchoval povždy k Bohu stav dětství a by se udržovala v duši náklonnost k modlitbě. „Kdyby se vědělo, co to jest modliti se!“ dodával. „Jest tak vzácné, kdy se modlíme opravdově! Když jsme dobře usebráni, když máme jisté pocíťování přítomnosti Boha, když máme k němu vzlety, myslíme, že se modlíme; nejsme teprve leda v p r e r e k v i s i t á c h modlitby...“

Jeho duše naplnila se sladkostí jako zralý plod, doba trhání přišla. Et cum produxerit fructus, statim mittit falcem, quoniam adest messis.¹⁾

¹⁾ Marek, IV, 29.

Otec Clérissac napsal dva svazky, které přes svou cenu nemohly pro jeho krajní zdrženlivost poskytnouti pojmu o tom, kdo byl: *Duše zdravá a Od svatého Pavla k Ježíši Kristu*, potom sešitek o *Fra Angelicovi*; později uveřejnil, na neštěstí v obmezeném počtu, krásné triduum o *Blažené Johanně d'Arc*, „*Poselkyni božské politiky*“, jak říkal; posléze jedno kázání o *Samolásce ve studiu a v životě*. Jiné kázání z postní doby *Pro Domo et Domino* o řádě svatého Dominika, ještě nevydané ve francčině, vyjde příště v italštině. Mnoho klášterů chová též vzácné poznámky, zachycené při jeho duchovních cvičeních.

Dnes uveřejňujeme jeho poslední práci, vykonávající takto synovskou povinnost, jejíž sladkost se mísí se smutkem, neboť tento nástin, velmi jadrný, ale skoro příliš úsečný a příliš zhuštěný, o *Tajemství Církve*, nemohl býti vyhráněn svým autorem a zůstává nedokončen. Otec Clérissac měl úmysl rozvinouti jisté části, chtěl přerabovati kap. VII. o *Poslání a Duchu*; zemřel dříve než napsal poslední kapitolu, o *Slavnostech Tajemství Církve*. Jest tedy, co vydáváme veřejnosti, spíše souborem myšlenek a úryvků než pojednáním. Máme však

důvěru, že mnohé duše najdou v tomto vznešeném Rozjímání, přerušném smrtí, stravu, již potřebují.

JACQUES MARITAIN.

PRELIMINARIE

1 TURPIS EST OMNIS PARS UNIVERSO SUO NON CONGRUENS — *Každá částka, která není úměrná svému celku, jest nestvůrná*, poznamenává svatý Augustin v III. kapitole svých *Vyznání**. Křesťan tedy chátrá a chřadne, čím méně jest sjednocen s Církví, vesmírem to a živoucím prostředím každého věřícího. „Bytí údem, praví Pascal, jest nemítí života, bytí a pohybu leč duchem těla a pro tělo.“

2 Není křesťanství individuálního, a víra, která ospravedlňuje, vztahuje se na jeden předmět, předložený všem společnou Matkou pokřtěných. Ať víra jest tajemně vštípena v duši malého dítěte nebo ať jest triumfem milosti na vůli dospělého, naráz přivtěluje je oba Církvi tak nezbytně, jak je činí syny Božími.

3 Mnoho jinověrců libuje si silně v jistě koncepci Církve, na pohled mystické, považující ji za společnost duchů zcela neviditelnou. Pouhý romantismus ve skutečnosti, když vylučují z tohoto neurčitého úhrnku duší jakoukoliv hierarchii, jakékoliv svátostné ústrojí, jakoukoliv hodnost doktrinní. Ale i tehdy, když podle stupňů své dobré vůle uvádějí do tohoto ponětí Církve živel hierarchický nebo svátostný, více nebo méně neúplný, nechávají se ještě příliš vésti citem: zkracují tajemství.

Jediné pravé ponětí Církve, které požaduje viditelné hierarchie a viditelné jednoty a všech viditelných pomůcek milosti, jediné ono vylučuje sentimentalitu. Všeho smyslového vyžaduje jen pro úplnost řádu. Objímá celé tajemství.

4 Apologetika, křesťanská archeologie, ba i sociologie nalézají v tajemství Církve princip svých nejšťastnějších řešení nebo svých nejkrásnějších objevů. Smysl skutečna a inspirace nemohou jim býti zajištěny leč stále přítomným ponětím Církve. „*MIII VERO ARCHIVA JESUS CHRISTUS*“ — *Mně pravým archivem jest Ježíš Kristus**, pravil svatý Ignác Antiochenský; z téhož důvodu Církev též jest naším archivem.

Vlivu tajemství Církve tyto vědy děkují mimo to, že mohou otevřítí našemu srdci tak bohatý poklad posvátných dojmů. Možno srovnati nejhřejivější slast

Tajemství Církve

antikvářů se sladkostí arómatu, které se line z textů a památníků Liturgie nebo z historie dob pronásledování? Přechází-li z naukových zápasů Otců, z rokování Koncilů, z epického heroismu Papežů do duše něco více než prosté chvění historické reality, to proto, že nade vším tím vane božský dech Církve.

5 Theologie spekulativní jest vědou ryze posvátnou právě proto, že její principy dodává a upevňuje Víra, totiž Církev; — vědou posvátnou, možno též říci, účelem, neboť její závěrky připravují a urychlují hodinu nových dogmatických rozhodnutí: jsou jejich anticipovanou látkou, látkou, již slovo Církve přetvoří v čisté světlo zjevené, učiní článkem božské víry.

Radosti a životní energie, jež plynou z Theologie, nemají sobě rovných, poněvadž tato věda není ničím jiným než křestnou iluminací, jež se stala vědomou a jejíž světlo jest schopno rozpětí. Ale měřítkem tohoto rozpětí jest naše sjednocení se s Církví. Prostý věřící, který počíná žítí modlitbou Církve, nabývá jistého instinktu orthodoxnosti a cítí růsti svou potřebu vnikati do nauk víry; řeholník, který stavem vydává svědectví svatostnému rázu Církve, jest ubytován v doktrinální atmosféře a nemůže již z ní vyjít; biskup, člověk Církevní po výtce, jest také po výtce a plným právem Theologem.

6 Mnozí, když myslí o Církvi, nemají než vidění jakési instituce božské, již třeba hájiti, nebo lépe jakési sociální restaurace, již třeba vykonati pomocí Evangelia. Jako by vděčili za svou radost věřících i za své obrácení tomu objevu, že Církev jest čímsi obhajitelným před rozumem a historií, a že jest zřízením *přizpůsobitelnou* všem stavům společenským. Zmatek, který odvádí duši od pravého pramene jejího života a jímž ponenáhu hubení.

Ve skutečnosti apologetika (vědecká nebo sociální) není než přípravou nebo obhajbou. Není nikterak životem, ani Církve, ani duše: životem Církve jestiť sám život Kristův; životem duše jest milost posvěcující. Zásobování těchto dvou hradů děje se z vnitřku a shůry.

Apologetika jest šťastným východem v době obležení. Uvolňuje, osvěcuje, máří přiblížení se k Hradu, ale sama do něho neuvádí. Pokud úkon víry lze přirovnati k argumentu, apologetika může klásti její premisy: závěrek tohoto argumentu, pokud se vztahuje k předmětu nadpřirozenému, a pokud jest vynášen s hodnotou podstatně nadpřirozenou, kterou se stává spasitelným, má rozsáhlejší obsah než premisy; odnáší se a vás přenáší do jiného řádu, do řádu tajemství, a do jiného světa, do světa božského života. Apologetika ho tudíž ve vás nezplozuje*.

Ale apologetika může býti pro Církev i pro duši

Tajemství Církve

dopravníkem skutečných milostí velmi drahocenných a těsně spjatých s jejich životem: čest to pro ni dosti veliká.

7 Přistupme tedy k Církvi z důvodů věčných a božských.

Poznávejme a milujme Církev v té ideji, v jaké Bůh ji chtěl. Bůh ji zná, Bůh ji miluje. Tato idea nenáleží leč Bohu; není nikterak nějakou dedukcí našeho rozumu, ani postulátem naší přirozenosti; ona jest nadpřirozena. A přes to, že můžeme okoušet její krásy a bohatství, nepronikneme jí až na dno; neboť obsahuje tajemství.

A pravdivo-li ve smyslu všeobecném, že čím více máme světla, tím více vidíme, jak tajemství vzrůstá, tu přece k tajemství Církve nepřivede nás nikterak zjištění našich mezí, ale mnohem více světlo Boží; a právě proto obráceně, čím více budeme lnouti k tomuto tajemství, tím více světlo bude růsti.

8 Jazyk katolický nazývá tajemstvími předměty Víry, pojímané nejen jakožto nepochopitelná vyjádření, ale zvláště jako božské fakty. Že totiž pojímáme tajemství: 1° v jejich realitě konkrétní a původnostní, jako třeba Trojici v intimním životě Boha, Vtělení ve Zvěstování a v Jeslích, Vykoupení v Kříži, Peklo ve věčnosti ohně a trestu; 2° v jejich moci stále působící: tak, abychom počali v obrá-

R. P. Humbert Clérissac

ceném pořádku, Peklo obávané jako poslední konec jest nadpřirozeně účinnou vzpružinou; všechno se koná v Církvi ve jménu a z moci Trojice; Vtělení a Vykoupení obnovují se bez ustání a v tisíci způsobách. Jakožto božské fakty tajemství mají cenu *vzorů*; jakožto fakta účinná mají *účinnost* neskončalou; právě s tohoto dvojího hlediště Liturgie rozvinuje řadu tajemství; obnovuje nebo vyvolává jejich původní realitu, aplikuje a aktualizuje jejich nevyčerpatelnou moc.

Nesmí se hledati nic menšího v tajemství Církve: jest to tajemství vzorné a typické; a jest to tajemství účinné, působivé.

I

CÍRKEV V MYŠLENCE BOHA

Idea, v níž Bůh vidí a miluje Církev, toť jeho Syn.

1 „IN IPSO BENEDICENTUR OMNES GENTES“ — *V Něm požehnáni budou všichni národové.** Toto požehnání jest staršího data než od Abrahama a Adama. Věčný pohled, kterým utkvívá zalíbení Otčovo v Synu, vidí v něm hlavu nesmírného těla a se zalíbením spočívá také na Církvi, která jest tímto tělem.

2 Již v druhém století Hermas předváděl Církev obrazem ženy letité a odůvodňoval to: „Byla založena přede všemi věcmi, a jen pro ni byl svět stvořen.“ *

3 Toto místo Církev zaujímá v Myšlence Božské *přede vším*, poněvadž účastna jest důvěrněji a šíře

než přirozené Stvoření dokonalosti Syna, v němž Bůh se zhlíží.

Syn jestiž živoucí Myšlenkou a Rozumem Boha, v Něm se zrcadlí nikoliv právě rozptýlené množství bytostí, ale jejich pořádek, totiž jejich dokonalosti a jejich účely, harmonisované podle jediného úmyslu: „IN IPSO CONSTANT“ — *Všecky věci jím stojí.** A kdo více představuje dokonalost tohoto pořádku jako Církev?

Syn vydychuje lásku, která činí jednotu božských Osob, „VERBUM SPIRANS AMOREM“ — *Slovo, jež vydychuje Lásku**: a kdo představuje více lásky a více jednoty než Církev?

Zakořeňuje se tedy, bychom tak řekli, do největších hloubek božské bytosti. Dříve než se zrodila z proklaného boku Páně na Kříži, byla od počátku počata v Slově.

Na *druhém místě* jestiž Církev adekvatní s věčným úradkem, který rozhodl Vtělení.

Tento úradek činí ze Syna opravdovou hlavu rodu lidského, zástupce a rukojmí za všechny najednou, jako pro každého zvláště, a pro dobro jako pro zlo. Syn Boží nevstupuje tak skutečně do našich řad, CARO FACTUM EST, než aby vzdal Otci všechnu zadostčinící chválu a čest, a všechnu chválu a čest klanějící se, kterou lidský rod dluží a již není schopen, — než aby vzal na sebe hřích dědičný a všechny hříchy osobní, jež z něho vyplývají : odpyká

T a j e m s t v í C í r k v e

za ně všestačností své Oběti. Zároveň shrne v sobě samém všechno náboženství a všechnu svatost; bude vládnouti sám všemi nástroji našich dobrých skutků, sám bude uplatňovati a ověřovati zásluhy a ctnosti. Bude všechno ve všech a všichni budou v něm.

V samé chvíli, kdy nastupuje v svou novou způsobu, *HABITU INVENTUS UT HOMO** — *Ku podobenství lidí učiněn, a v způsobu nalezen jako člověk* — sklání se do velikého úkonu poslušnosti, totiž stává se Hlavou rodu lidského, by vzdal tak svrchovanou čest a chválu svému Otci, — neboť jeho poslušnost staví se zjevně proti neposlušnosti hlavy prvoční: „*SICUT PER INOBEDIENTIAM UNIUS . . . , ITA ET PER UNIUS OBEDITIONEM . . .*“ — *Nebo jako neposlušenstvím jednoho člověka učiněno jest mnoho hříšných: tak i poslušenstvím jednoho mnoho spravedlivých učiněno bude.* Již všichni jsou v něm a on jest všechno ve všech.

Za třetí. Bůh rozjímal v Člověčenství svého Slova nejdokonalejší typ, jaký by mohl býti z rodu lidského: v něm uskutečnění a ideální vzor se zase spojují. Ale bytost, která vyčerpává míru dokonalosti svého rodu, a v sobě samé naplňuje všecken jeho cíl, nezbytně jest jeho hlavou. Třeba, by taková svrchovanost sjednocovala všechno v sobě, nejen svůdností svých půvabů, ale právem. A tak Kristus, poněvadž jest nejkrásnější z lidských bytostí, v očích

Otce přivádí v sobě k dokonalosti celé lidstvo. Jeho království jestiž ve smyslu nejúčinnějším jeho Krásou; a jeho královstvím jestiž Církev. „SPECIE TUA ET PULCHRITUDINE TUA, INTENDE, PROSPERE PROCEDE, ET REGNA“ — *Sličností svou a krásou svou počni, šťastně pokračuj a kraluj.*

Za čtvrté, sám zájem Zjevení, které Bůh chtěl nám dáti o Svě Pravdě svým Slovem, vyvolal Církev a uvedl ji v první řadě do plánu božského.

„Zjevení, charisma sociální, jde před osobní vírou a mystickým vněmem: ono je podmiňuje a řídí, jako činí každý činitel řádu všeobecného vůči jednotlivcům, kteří závisí na jeho činnosti. Právě proto nezakládá Bůh poslání Prorokova na úzké plošině vnitřní a osobní jeho zkušenosti, by nám zjevil, kdo jest, ale na jeho schopnosti rozhlašovati tvrzení absolutní, přenosná, schopná upravovati smýšlení jiných duchů.“ Věty obecného smyslu stávají se takto provoznicemi Pravdy nadpřirozené: „zahrnují jistý druh pravd, které tvoří trvanlivé pouto mezi lidmi, poněvadž, ať jest jakákoliv hodnota užívaných výrazů, jejich smysl jest absolutní a definitivní.“*

Tento hluboký pohled může dokázati Církví skutečnou a absolutní hodnotu dogmatických vět, a Dogmatem nezbytnost Církve.

Též ukazuje chudobu sensitivní intuice, která nepatří na Boha leč jako na zřídlové ústředí, z něhož tryskají zjevy vnitřní, a činí z tohoto mystického

Tajemství Církve

tryskání jedinou příčinu a jediné pravidlo Náboženství. — Tajemství Církve jest lidštější a světelnější, bylo by třeba říci prostě *čestnější*.

4 Jest marno tázati se, zda Církev by byla bývala ustavena, i kdyby hříchu nebylo bývalo, ačkoliv jedna z jejích nejkrásnějších postav byla pojata z Evy v plnosti spravedlnosti a před pádem. Ale jest marnějším ještě tvrditi, že sama dokonalost stavu prvotní spravedlnosti požadovala, aby nebylo bývalo Církve v žádné jiné způsobě, — jak zdá se to činiti Dante*, když, znovu nalézaje pozemský Ráj, popisuje v něm užívání svobodné vůle individuální jako jediný úkon Kněžství a Vlády.

Naopak, nenapovídala by těsná závislost, která spojovala lidský rod s Adamem, jeho hlavou, v oboru života nadpřirozeného a hříchu, že by byla bývala ve stavu spravedlnosti hierarchie duchovní právě tak jako rodinná a společenská?

5 Starý Zákon nám dává veškeru jistotu o Myšlence Boha tvrdým reliefem, do něhož vkládá *církevní* ráz příštího Messiáše. Messiáš se v něm jeví podstatně Knězem-Králem.

6 Většina prorocství *saiášových*, vztahujících se na *Služebníka Božího*, hodí se na Církev právě tak jako na osobu *Messiášovu*. Jest to již jakýsi

druh „přenášení idiomat“* mezi Církví a Kristem.

7 Ba více, u proroků dostává se Církvi výslovně jména a hodnosti nevěsty, choťi.

Zasnoubím tě sobě v spravedlnosti a soudu, a v milosrdenství a v slitování . . . (Oseáš, II, 19)

Neboj se, neboť nebudeš zahanbena . . . neboť choťem tvým jest Stvořitel tvůj (Isaiáš, LIV).

Vizte tutéž ideu v božských zaklínáních II. a III. kapitoly u Jeremiáše.

Strašná XVI. kapitola Ezechielova žene týž obraz až v nejživější realismus.

8 Nic podivného, když po celou historii Zjevení oblíbeným způsobem božského zasahování jest, nepravím jenom zaslíbení, ale úmluva a spojení. Bůh zapřádá se v úvazky s Adamem, s Noemem, s Abrahamem, s Mojžíšem, s Davidem, s Proroky. Zvláštní potřeba spojovati se u našeho Boha, již nevysvětluje úplně potřeba upoutati na sebe a upevniti zároveň měnlivou vůli člověkovu. Není-liž to spíše proto, že ve všem božském počínání a ve všech božských krocích k Lidstvu jest více než sklonnost přátelská, — opravdový úmysl snubní? Od počátku Království Boží jest podobno „Králi, který činí svatbu svému Synu.“ — svému Synu Slovu, a svému synu adoptivnímu člověku. S Církví Starého Zákona jedná jako s nevěstou. Právem

Tajemství Církve

Parafráze Targumu vidí celý národ vyvolený, celou Církev v Nevěstě Velepísni.

„ET SPIRITUS ET SPONSA DICUNT: VENI, VENI, DOMINE JESU“ — *A Duch a Nevěsta dí: Přijď, přijď, Pane Ježíši.**

9 Výlučnost a vesměrnost, toť známky Církve Starého Zákona (a jež budou udrženy v dokonalém smyslu Církvi Nového Zákona.)

Výlučnost v přítomnosti, ale universalita budoucí.

Výlučnost se strany Boha, která uzavírá v Israeli své projevy a své sliby, která ukláštěrňuje svůj lid a vtiskuje do jeho těla pečeť své úmluvy. Výlučnost se strany Israele, která si přivlastňuje Boha, jehož transcendenci přece dobře zná, a na všechny národy dívá se s opovržením ušlechtlejším a hrdějším než Řekové a Římané na Barbary.

Vesměrnost velmi uvědomělá a velmi lidská, odvážíme-li se tak říci, se strany Boha jako se strany Israelovy: neboť dekalog nedovolává se nikterak místního svědomí, ale svědomí všech lidí; a Jerusalem dob Messiašských jest vidění vlasti hlavně duchovní, vlasti duší. Prorokové nemluví a nezapasí, než aby uvedli na první místo Království Boží, které zprvu jest v srdcích a objímá všechny národy.

Tato výlučnost a tato vesměrnost stanou se katolickou Jednotou, která jest na vždy znakem Díla Pána Ježíše.

II

KRISTUS V CÍRKVI A CÍRKEV V KRISTU

1 Celé tajemství Církve spočívá v rovnici a konvertibilitě těchto dvou výrazů: Kristus a Církev.

Tento princip osvětluje všechna theologická axioma, vztahující se na Církev. Tak : *Mimo Církev není spása*, — neznamená vskutku nic jiného než : *Mimo Krista není spása*.

Rovněž tak tento princip osvětluje nebo spíše dovolává se a vyžaduje čtyř velikých atributů pravé Církve : proč jednotu, ne-li proto, že Pravda jest v Církvi a Církev v Pravdě ? Proč svatost, ne-li proto, že Milost jest v Církvi a Církev v Milosti ? Proč katolicita, ne-li proto, že vesměrná Spása děje se Církví, a že Církev buduje se vesměrnou Spásou ? Proč apoštolskost, ne-li proto, že Kristus jest v Apoštolích a Apoštolové v Kristu ?

2 Nuže, tento první princip: Kristus v Církvi a

Tajemství Církve

Církev v Kristu, — vyvozuje se přímo z faktu Vtělení. Neboť, bera na sebe lidskou přirozenost, Syn Boží počíná tím, že vyprazdňuje její osobnost a staví na místo její vlastní Osobnost božskou. Jen Bůh může vniknouti až do této hloubky naší přirozenosti a způsobiti vysvěcení tak důvěrné. Proč to činí, ne-li proto, aby dosvědčil skutečnost svých zasnubů s Lidstvem? Může býti spojení užší?

Ale právě toto nanebevzeší *neosobní* lidské přirozenosti Slovem nenaznačuje-liž, že Spasný Plán má na zřeteli před lidskými jednotlivci obrozené Lidstvo celé a spojené v Krista, totiž v Církev?

3 „Co jest Církev? praví Bossuet*. Toť shromáždění Dítěk Božích, vojsko Boha živého, jeho království, jeho město, jeho chrám, jeho trůn, jeho svatyně, jeho svatostan. Řekněme něco hlubšího: Církev, toť Ježíš Kristus, ale Ježíš Kristus rozdáváný a přijímaný.“

4 Jest pozoruhodno, že ze čtyř známek právě Katolicita převládá, by charakterisovala pravou Církev. To proto, že obsahuje i ostatní známky a dává jim, vzaty pospolu, zvláštní sílu osvědčení. Katolicita vyžaduje podstatně Jednoty: není než Jednota rozložitá. Nuže, Jednota dovolává se Hierarchie a apoštolské Tradice, v zápětí za sebou přivádí Svatost, která není než jednotou Morálky s Naukou.

R. P. Humbert Clérissac

Tak Katolicita jestiž Jednotou rozšířenou, organisovanou a zářící. Tudiž Katolicita, připojujíc k Jednotě cosi plodného a slavného, stává se pro Církev nejvýbornější značkou jejího božského zřízení a její totožnosti s Kristem.

Nemohu připustiti, že náš Bůh by se byl vtělil, aby učinil dílo, které by nebylo tak prostranné jako svět a tak dobře spořádané.

„ECCE EGO CREO COELOS NOVOS ET TERRAM NOVAM“ — *Stvořím nová nebesa a novou zemi.* Bude to tedy pořádek tak nesmírný a ještě dokonalejší než pořádek nebes, tak rozsáhlý jako meze země, ale působivější a blahodárnější než pořádek všech království.

5 Kterak by byly ospravedlněny tituly, jimiž Prorok pozdravoval Našeho Pána (Is., IX, 5), kdyby se odlučoval Náš Pán od Církve a Církev od Našeho Pána?

Podivuhodný Rádce, nebo Div Rady: neznamená to jenom, že by byl povinen býti orakulem světa svou Církví, ale On sám nejprve ukáže nadlidskou Moudrost svých rad, pořádaje svoje dílo podle plánu dobře pojatého a na pevných základech, — jinak by nebyl podle výroku svatého Pavla dobrým stavitelem (I Kor., III, 10). Tato Rada jen tenkrát bude dokonale divem, obejmeme-li Nebe a Zemi a bude-li spojovati věci viditelné s věcmi

Tajemství Církve

neviditelnými: SICUT IN COELO ET IN TERRA. Tento úmysl nesmí býti ani číře pozemský, ani číře duchovní, ale sloučení spořádané z božského a lidského jako Kristus sám.

Bůh silný: hle Církev bojující, oděná silou jako sám Bůh. „NON VENI PACEM MITTERE SED GLADIUM“ — *Nepřišel jsem poslat pokoje, ale meč.** Náš Pán nebyl by tak nezdolný, nejevil by se tak vítězným, kdyby nežil než v úkrytu duší. On jest nepřemožitelný ve své Církvi: „PORTAE INFERI NON PRAEVALEBUNT ADVERSUS EAM“ — Brány pekelné jí nepřemohou.*

Otec budoucího věku: jest mu třeba nevěsty, by zplodil nového Israele, nevěsty vždy mladé a nesmrtelné, která zplozuje pro Věčnost.

Kníže pokoje: Pokoj Kristův jest darem knížecím a vesměrným, mnohem více než byl pokoj Augustův. Pokoj Kristův jest dílem jeho královskosti, poněvadž jen jeho královskost činí pořádek ve světě a v duších. Ale kde by byla královskost Kristova bez Církve viditelné a hierarchické?

6 Také od počátku slyšíme Našeho Pána, jak rozhlašuje nikoliv s horečným přízvukem lidské ctižádosti, ale s nepodobnou svrchovaností a jistotou, vesměrnostní záměry pro své dílo. *Vy jste sůl země... Vy jste světlo světa* (Mat. V, 13—14). A že tu neběží jenom o výchovný a nabadavý úči-

nek dobrých skutkův individuálních — UT VIDEANT OPERA VESTRA BONA, ET GLORIFICENT PATREM. *Ať vidí skutky vaše dobré a slaví Otce vašeho, kterýž v nebesích jest** — to vyplývá z obrazu Města, stavěného na hoře, a z obrazu Domu, jehož užívá v téže chvíli, a jež se vztahují na Církev; to vyplývá z toho, co jde hned za řečí, v níž mluví jako svrchovaný zákonodárce všech věků. NON VENI LEGEM SOLVERE, SED ADIMPLERE . . . DONEC OMNIA FIANT. *Ne-přišel jsem rušit Zákona, ale naplnit. Amen za-jisté pravím vám, dokudž nepomine nebe i země, jedinká literka aneb jediná tečka ze Zákona ne-pomine, až se všecko stane* (Mat. V, 17, 18). Ale důležité jest všimnouti si, že tento dvojitý obraz, nebeský a pozemský, světla a soli, hlásá cosi vznešeného a pozitivního zároveň, — nauku krásnou jako světlo, která bude uchována neporušena jako sůl, svatost, která nespočívá na osobním citu, ale která se koupe ve světle Nauky; a posléze sůl apoštolská nemá býti šlapána nohama. To vše se stane v Církvi.

7 Ostatně, vybavuje svou Církev z úzkého rámce židovského života národního, Náš Pán nepostupuje bez významných šetrností. Prohlašuje, že není poslán leč pro ovce, které hynou v Israeli (Mat. XV.). Svě Apoštoly, jež určuje přece všem národům, zadržuje zprvu na prahu Pohanstva (Mat. X, 5, 6).

Tajemství Církve

A když na svahu Hory Olivetské pláče při pohledu na Jerusalem, — Q UOTIES VOLUI CONGREGARE FILIOS TUOS, *Kolikrát jsem chtěl shromáždit syny své** — osvědčuje, že pláče nad ztrátou prvenství, jež by byl Israel uchoval i v Církvi vesměrné. Proč tyto šetrnosti? Není to jen proto, aby ukázal, že Bůh zůstává věren svému velkému Zaslíbení messiášskému: jest to proto, že kdyby Náš Pán byl zapudil Israele náhle, byli bychom mohli věřit, že zapudil ať jakkoliv Theokracii a nechal upadnouti svou Církev do prachu náboženského individualismu. Náš Pán nechtěl ani náboženství individuálního, ani církve národní (v mosaickém neb schismatickém smyslu slova): ale chtěl, aby jeho Církev zůstala královstvím. Historik Josef (*Contr. Apion.*, II, 16.) se domníval, že on vynalezl to veliké jméno Theokracie (které nás straší, poněvadž vkládáme v ně své zmatené ideje). Náš Pán vynalezl něco ještě lepšího mluvě o Království Božím, o svém Království a o své Církvi.

8 Jasnost, v níž jeví se idea Církve v jistých řečech Našeho Pána, takových jako, dejme tomu, tři veliké texty vztahující se na Primát Petrův, tato jasnost jest zajisté úctyhodna. Jest v ní přece, smím-li tak říci, více zájmu a více kouzla, neboť cítíme, jak táž idea Církve, utajená, ale vroucnější ze záchvěvů božského Srdce, koluje tolika jinými řečmi, — nebo

jest ji viděti prostě zaznamenánu v jistých projevech Páně.

Aniž budeme hledati jiných míst, v nichž Církev nám jest předváděna jako budova, ovčinec, vinice, slavnost svatební, škola, město, království, živé tělo, vizte v episodě o slavnosti Posvěcení Chrámu, vypravované svatým Janem (X, 22), nejkrásnější a nejsilnější z těchto obrazů, propletených pospolu v slově a úkonech Našeho Pána. „Byla zima, a Ježíš se procházel pod sloupovým Šalomounovým.“ Tento rys, jehož jsme nečekali, poněvadž zdá se sdružovati Pána se všedním davem zahálčivých lidí, nám naznačuje ve skutečnosti jeho ráz Učitele Moudrosti a vrchní hlavy Školy. Jestli pravým Peripatetikem; ale jeho školou a jeho universitou jest Chrám, a ne nějaká síň, vyhrazená malé skupině zapsaných žáků. Architektura tohoto šalomounského portika symbolisuje ku podivu nejen pořádek, přesnost, souladnou velikost doktrinální stavby, již víra jeho Církve vyzdvihne ve světě, ale též hojnost vzduchu a světla, které v ní proudí, vesměrnost a život theologické Synthese. Neřeklo by se, že tento prostý rys byl uveden do péra Evangelistova živým kontrastem Škol řeckých, jež měl na zřeteli? Vidím v tom jakoby ilustraci nebo ekvivalent známého *DOCETE OMNES GENTES*.

Nuže, Židé nelení a obkličují Mistra, a táží se ho podrážděně. Odpovídá: „Nevěříte, poněvadž

T a j e m s t v í C í r k v e

nejste z mých ovcí. Ovce mé slyší hlas můj; a já znám je, a následují mne." Škola, Portikus otvírají se najednou na výjev z ovčírny. Jak směs těchto obrazů hodí se na Církev, ovčinec Jediné Lásky a školu Jediné Pravdy! Běží zde o chápavé a pozorné ovce, a ne o ovce Dantovy. (*Očistec*, III, 79).

„A já život věčný dávám jim; nezhynou na věky, aniž jich kdo vytrhne z ruky mé. Otec můj což mi dal, větší jest nade všechno: a žádný toho nemůže vytrhnouti z ruky Otce mého.“ (Jan X, 28, 29).

Ejhle nezlomitelná a živá jednota mystického Těla Kristova. V tomf hlavní důležitost Církve: *MAJUS EST OMNIBUS*. Jest spojena se Synem týmž svazkem, který spojuje Syna s Otcem, jest v ruce Otcově jako v ruce Synově, jejího Chotě. Takové jest tajemství Kristovo v Církvi a Církve v Kristu.

9 Čím více se Náš Pán přibližuje k své Oběti na Kříži, s tím větší silou a láskou nám klade na srdce tajemství Církve. Řeči a Modlitba při Večeři a po Večeři Poslední, v níž dlužno viděti pravzor Liturgie, jsou závěti, zůstavenou Pánem jeho Církvi:

„Jáť vím, které jsem vyvolil.“

„Kdo přijímá toho, kohož bych poslal, mne přijímá: a kdo mne přijímá, přijímá toho, kterýž mne poslal ...“

„Nyníť oslaven jest Syn člověka, a Bůh oslaven jest v něm.“

R. P. Humbert Clérissac

„Po tomť všickni poznají, že jste moji učedníci, budete-li se vespolek milovati.“

„Zase přijdu a vezmu vás k sobě samému, abyste, kde jsem já, i vy byli.“

„Kdo věří ve mne, skutky, kteréž já činím, i on činiti bude, a větší ještě.“

„Ducha Pravdy, jehož svět nemůže přijíti... vy poznáte, neboť u vás zůstane a ve vás bude.“

„Ještě maličko, a svět mne již neuzří: ale vy mne uzříte, nebo já jsem živ, i vy živi budete. A poznáte v ten den, že já jsem v Otci svém, a vy ve mně, a já ve vás.“

„Kdo mne miluje, milován bude od Otce mého: i jáť budu jej milovati, a zjevím jemu samého sebe.“

„Miluje-li kdo mne, řeč mou zachovávatí bude, a Otec můj bude jej milovati, a k němu přijdeme, a příbytek u něho učiníme.“

„Utěšitel pak, Duch svatý, kteréhož pošle Otec ve jménu mém, tenť vás naučí všem věcem, a připomeneme vám všecko, cožkoli jsem mluvil vám.“

„Pokoj zůstavuji vám, pokoj svůj dávám vám: ale ne jako svět jej dávám.“

„Já jsem vinný kmen pravý, a Otec můj jest vinař.“

„Zůstaňtež ve mně, a já ve vás. Jako ratolest nemůže nésti ovoce sama od sebe, nezůstane-li při kmenu: tak ani vy, leč zůstanete ve mně.“

Tajemství Církve

„Jakož mne miloval Otec, i já miloval jsem vás. Zůstaňtež v milování mém.“

„Již vás nebudu nazývati služebníky, neb služebník neví, co činí pán jeho ; ale nazval jsem vás přáteli ; nebo všecko, což jsem koli slyšel od Otce svého, oznámil jsem vám.“

„Poněvadž nejste ze světa, nýbrž já ze světa vyvolil jsem vás, proto vás svět nenávidí.“

„Když pak přijde ten Duch pravdy, naučí vás všelike pravdě. Onť mne oslaví : nebo z mého vezme, a zvěstuje vám.“

„V ten den nebudete se mne o ničem tázati : ale budete-li zač prositi Otce ve jménu mém, dáť vám... : v ten den budete ve jménu mém prositi : a nepravímť vám, že já budu za vás Otce prositi, nebo Otec sám miluje vás, poněvadž vy jste mne milovali, a uvěřili jste, že jsem já od Boha vyšel.“

„Otče, přišlať jest hodina, oslaviž Syna svého, aby Syn tvůj oslavil tebe : jakož jsi dal jemu moc nade vším tělem, aby všechněm, kteréž jsi dal jemu, dal život věčný.“

„Dokonal jsem dilo, kteréž jsi mi dal, abych je činil... : oznámil jsem jméno tvé lidem, které jsi mi dal ze světa... ; slova, kteráž jsi mi dal, dal jsem jim.“

„Já za ně prosím : ne za svět prosím, ale za ty, které jsi mi dal, nebo tvoji jsou.“

„A již nejsem na světě, ale oni jsou na světě, a

R. P. Humbert Clérissac

já jdu k tobě. Otče svatý, zachovej je, kteréž jsi mi dal, ve jménu svém, aby byli jedno, jako i my.“

„Posvětiž jich v pravdě své. Řeč tvá jest pravda.“

„Jakož jsi ty mne poslal na svět, i já jsem je poslal na svět. A já obětuji sebe samého za ně: aby i oni posvěceni byli v pravdě.“

„Neprosím pak toliko za ně, ale i za ty, kteříž skrze slovo jejich uvěří ve mne: aby všichni jedno byli, jako ty, Otče, ve mně, a já v tobě, aby i oni v nás jedno byli: aby uvěřil svět, že jsi ty mne poslal.“

„A já slávu, kterouž jsi mi dal, dal jsem jim: aby byli jedno, jakož i my jsme jedno.“

„Já v nich, a ty ve mně: aby dokonáni byli v jedno; a aby poznal svět, že jsi ty mne poslal, a žes miloval je, jakož jsi i mne miloval.“

„Známo jsem jim učinil jméno tvé a nepřestanu jim ho oznamovati, aby milování, kterýmž jsi mne miloval, bylo v nich, i já v nich.“

Takto objímaje celou svou Církev, vesměrnou Církev všech dob, Pán Ježíš jí zajistil toto podivuhodné účastenství na božské Jednotě a na své vlastní božské slávě: CLARITATEM QUAM DEDISTI MIHI, DEDI EIS, UT SINT UNUM SICUT ET NOS; účastenství na své svatosti, na svém poslání, neomezený úvěr na své zásluhy a účastenství na všemohoucnosti své modlitby; účast na svém pokoji a na své blaženosti; účast též na své viditelné a časné moci nad každým tělem, POTESTATEM OMNIS CARNIS, se zřetelem na po-

Tajemství Církve

slední úběžník věčného Života; konečně, aby ničeho nechybělo, účastenství na nenávisti světa a podíl Kříže, PROPTEREA ODI VOS MUNDUS.

To jsou klenoty Nevěstiny. Toť snubní smlouva, datovaná od hodiny Poslední Večeře, a zpečetěná Eucharistií, která ustanovuje úhrn královského věna Církve, by pak se očekávala krvavá svatba na Kříži a žhnoucí svatba Svatodušní.

III

OSOBNOST CÍRKVE

1 ET UNAM, SANCTAM, CATHOLICAM ET APOSTOLICAM ECCLESIAM. Tento čtvrtý oddíl Symbolu Nikejského, prohlašující přívlastky neboli znamení Církve, propůjčuje jí zároveň osobitost, a takřka ji staví před námi na nohy. Přicházejíc po třech prvních oddílech, které pojednávají o Osobách božské Trojice, tato část Symbolu hlásá způsobem naléhavým naší víře osobnost Církve.

2 Přede vším slušelo se, by božská Bytost, nejvesměrnější a nejosobitější z bytostí, zrcadlila se v Církvi: Církvi tedy bylo nezbytně vzíti na sebe ráz nejen kolektivní, ale osobní.

3 Slušelo se též, aby Církev obrazy obraz tajemství Vtělení Slova, při němž to, co má nejúchvatnějšího, jest jedinečná úloha božské Osoby vzhledem k dvěma přirozenostem Kristovým.

Tajemství Církve

4 Pravíme však přece, že spíše Duch Svatý než Kristus činí osobnost Církve. Proč? Samo sebou se rozumí, že tolo přivlastňování Duchu Svatému nemá ve skutečnosti nic výlučného vzhledem na druhé božské Osoby, „*OPERA TRINITATIS SUNT INDIVISA*“ — *co Trojice koná na venek, konáno jest nedílně třemi božskými Osobami*; ale právě přisuzující Duchu Svatému tuto dokonalost Církve, kterou jest osobnost, osvětlujeme více spojení a podobnost Církve s Kristem.

Vskutku, má-li Církev obrážeti tajemství Vtělení se třemi vlastnostmi, které je ustavují: lidskou přirozeností, božskou přirozeností a božskou Osobností, — třeba by i ona připustila analogické tři vlastnosti: lidskou přirozenost, lidství, které přijímá od množství svých údů, a které obsahuje tělo, Církev vyučovanou, a duši, Církev učící¹⁾; božskou přirozenost, kterou jí uděluje Kristus, její Hlava a její Chof, pozdvihuje ji k životu nadpřirozenému, k sdílení přirozenosti a konů Božích; — posléze Duch Svatý, princip lásky a spojitosti mezi Kristem a Církví, princip posvěcení a dokonalosti, který zpečetuje, korunuje a dovršuje jejich sjednocení,

¹⁾ Známo, že v jiném smyslu *tělem* Církve rozumí se její viditelný a hierarchický organismus, a *duší* Církve nadpřirozený život, který proudí v tomto velikém těle, a od ní může se rozšiřovati neviditelně až k nejvzdálenějším duším, nedobrovolně odvedeným od vlivu hierarchického.

jako Osoba Slova zpečetuje sloučení obou přirozeností v Kristu.

Touto analogií nestavíme se nikterak proti větě patristické, theologické a liturgické, která činí z Ducha Svatého duši Církve: neboť sdružujeme-li, jak my to činíme, působnost Ducha Svatého v Církvi s působností Osoby Slova v Kristu, tu vlastně rozpínáme a ženeme k její nejzazší mezi hodnotu analogie, odvozenou z životního principu či duše¹⁾. Jednak nepřisuzujeme Církvi učicí funkce duše leč na základě působnosti Ducha Svatého.

5 Vidíme, že když osobnost Církve jest jakýmsi obrazem, jest více než metaforou. Její pojem přesahuje v určitosti a v pevnosti, jako v rozsáhlosti a v bohatosti pojem osobnosti morální.

V určitosti a pevnosti nejprve: neboť ač Církev se skládá z těchto tří živlů tak rozdílných, Lidstva, Krista a Ducha Svatého, a ač z jejich spojení nemohl by vyplývati, filosoficky řečeno, než jakýsi celek nahodilý, nebo nevlastně podstatný, přece pouto, které je spojuje, jsouc božskou Osobou, uděluje jejímu shromáždění jednotu, stálost, autonomii svrchovaně rozumnou a oduchovněnou, která zasluhuje

¹⁾ Právě tak obráceně v symbolu svatého Athanasia srovnání duše jest použito při tajemství Vtělení: *nam sicut anima rationalis et caro unus est homo; ita Deus et homo unus est Christus.* (Poznámka vydavatelova.)

T a j e m s t v í C í r k v e

svrchovaně v jistém vztahu jméno osobnosti. Nebo spíše třeba říci, že tato osobnost jest naprosto novou, a že jediné Církev realizuje její typ*.

V rozsáhlosti a v bohatosti: neboť co obyčejná morální osobnost jest sevřena v meze lidské skupiny, osobnost Církve nejen pojímá v sobě všechny rozmanitosti lidských jedinců a může jich pojmouti počet vždy větší, — nejen se u ní projevuje vznešená svrchovanost a velkolepá tradice, ale nelze ji pochopiti odděleně od samých Tří Božských Osob: tkvívá v oblasti působnosti a životě Boha, a vyplývá z obcování s nekonečným Dobrem, které přichází přímo po obcování, jež představuje bytnou Jednotu.

6 Vše, co můžeme říci o osobnosti Církve, znovu a znovu by vysvětlovalo tuto dvojitou svrchovanost, kterou jsme jí přiznali.

7 Takto božská Osobnost Církve vyplývá z faktu, že jest v Církvi jakási mohutnost *paměti*, věrnější a trvalejší než v kterékoliv jiné osobnosti individuální nebo kolektivní. Státy mají svou tradici a své archivy, úřadovny svou vyjetou dráhu: ale nic z toho všeho nevysvětluje věrnosti Církve jejím vzpomínkám a jakým vzpomínkám! — tak starým jako svět, o nichž se tvrdí, že jsou zjeveními a důvěrnostmi Boha. Církev nedopouští, aby da-

R. P. Humbert Clérissac

tovala své paměti a svou autobiografii z doby méně dávné než od počátku světa. Tvrdíc správnost svých vzpomínek, dává v sázku svou čest a své bytí; dává v sázku spásu světa. Nadlidskou jest výbornost a jasnost této paměti. Zjevení božské, které jest jí svěřeno, bude dobře střeženo.

8 Hned od dob evangelických, od oněch dob, kdy Náš Pán, ověřuje svým slovem a svými zázraky starodávná zjevení a vkládaje je do základu svého vlastního Zjevení, svěřil své Církvi definitivní archiv Pravdy, hned od tehdy paměť Církve nepřestává se jevití zázračnou a dosvědčuje skutečnou a vyšší osobnost. Nebyl-liž tento archiv odevzdán v dvojí formě: v psané formě knih inspirovaných, a ve formě ústního vyučování Apoštolů, jež prvotní křesťanstvo bude si přenášeti svými biskupy, svými doktory a svými koncily? A věrnost Církve tomuto dvojímu prameni nesvědčí-liž v ní o jediném a božském řízení? Rozeznávací schopnost tak jemná, by sledovala tento dvojí proud, a tak veliká síla, by vzdorovala jak odpůrcům tradice, tak padělatelům knih, vyžaduje úsilí paměti zázračné, ale osobní, a která dosud trvá. „ILLE VOS DOCEBIT OMNIA, ET SUGGERET OMNIA.“ — Uvede vám znova na paměť, překládá Bossuet. „Hanc praedicationem cum acceperit, et hanc fidem... Ecclesia, et quidem in universum mundum disseminata, diligenter custodit, quasi unam

Tajemství Církve

domum inhabitans ; et similiter credit iis, videlicet quasi unam animam habens et unum cor ; et consonanter haec praedicat et docet et tradit, quasi unum possidens os.“ [Církev, ač rozsetá po celém světě, přijavši toto kázání a tuto víru, opatruje je s věrnou péčí, jako by bydlila v jediném domě; a podobně jim věří, totiž jako by neměla než jedinou duši a jediné srdce; a souhlasně je káže a jim vyučuje a je podává, jakoby neměla než jedna ústa. — S. IRENAEUS, *Adv. Haer.*, lib. I, c. X, 2].

9 Ne méně nadlidským jeví se svědomí Církve, jiná známka její osobnosti. Možno rozuměti svědomí ve dvou velmi různých smyslech, buď jako ústřední schopnost, která zaznamenává různé vněmy člověka žijícího (vědomí), buď jako vnitřní návyk prvních principů mravnosti: v obou družích povahou svědomí jest jistota. Pozorujeme tedy v Církvi jistotu, pravím božskou jistotu Zjevení a Víry, jako nepochybnou známku její božské osobnosti.

Ve službě této božské jistoty svědomí Církve se ukazuje hned na ponejprv dokonale výborné citlivosti. Určuje její stupně, poznává její odstíny: neboť zatím co jistota nadpřirozená jest absolutní a nepohnutelná v pravdách, které jsou vlastní věrou, rozkádá se, bychom tak řekli, v rozličné stupně v základních myšlenkách patristické Tradice a v závěrcích Theologie podle toho, jak božské světlo pro-

zařuje lidskými rozumy, jež z něho čerpají. Ale není to nějaký ústupek ve svědomí Církve : jest to pružnost jemného ústrojí a pořádek. Církev tak jen stupňuje sílu svých tvrzení, nikterak ji neseslabuje a nepopouští.

I ve službě božské jistoty svědomí Církve se ukazuje hrdým a nezdolným. Popíráti tuto jistotu, toť zraditi Církev a popuzovati ji k anathematu. Možno říci, že snaží se udržeti neporušitelnost této jistoty ještě umíněněji než na zachování neporušitelnosti své morálky; nebo spíše neudrží svatosti své morálky leč neporušitelnosti své víry. A konečně přihodí-li se, že se snaží někdo dohnati Církev, by zapřela svou božskou Jistotu, byť pod trestem smrti, tu Církev přijímá nebo přikazuje mučednictví, by ji tím více dosvědčila. Nauka a příklad mučednictví stávají se takto nejkrásnějším znamením nepřekonatelné osobnosti Církve :

Quapropter Ecclesia omni in loco, ob eam quam habet erga Deum dilectionem, multitudinem martyrum omni tempore praemittit ad Patrem. [Proto Církev na každém místě z lásky, kterou má k Bohu, předesílá každého času k Otci množství mučedníků. — S. IRENAEUS, *Adv. Hæc.*, lib. IV, c. XXXIII, 9].

10 Augustin nám pověděl, jaký byl jeho úžas, když znovu poznal, slyše Ambrože, tuto velikou osobnost Církve : „Confundebar et convertebar et

Tajemství Církve

gaudebam, Deus meus, quod Ecclesia tua unica, Corpus Unici tui, in qua mihi nomen Christi infanti est inditum, non saperet infantiles nugas.“
Byl jsem zahanbován a obracel a radoval jsem se, Bože můj, že Církev tvá jediná, tělo Jedináčka tvého, v níž se mi dítěti jména Kristova dostalo, nezná dětských vrtochů. — Sv. AUGUSTIN, *Conf.*, VI, 4.

11 Rozličnost živlů, Lidstvo, Kristus a Duch Svatý, kteří skládají bytost Církve, neuvádí do ní žádného zmatku: tyto živlové dovolávají se a pomáhají si navzájem, jako ve hvězdě hmota, pohyb, žár a světlo. Hmota, toť úhrn pokřtěných; žár a světlo, toť obživující činnost Krista Spasitele a Zjevovatele; pohyb, toť Duch Svatý.

Historicky nevidíme nikdy, že by jeden z těchto živlů působil bez druhých. Dvojí fakt dosvědčuje dosti jejich seřadění a jejich harmonie: Církev učící dbá co nejvíce citu Církve vyučované, až tak, že si vypůjčuje často u ní látku k svým definicím a nařizuje si hodinky podle ní. Naopak působnost Kristova a Ducha Svatého v duších vyučovaných se ukazuje vždy závislou od přísluhovatelů Církve učící nebo podřízené jejímu doзору. Ničím nejeví se lépe jednota ducha a nerozdílná osobnost Církve.

12 Ale, řekne se, což rozkoly a kacířstva nečiní žádné poruchy v tomto pořádku? — To jsou

spíše úlomkovité ztráty a tříšť, jimiž trpí hvězdy; ale celek tím není porušen, ani zastaven, ani zatemněn. A bylo by třeba, bychom byli umístěni v nebeské perspektivě, by se posoudila důležitost nebo nepatrnost tohoto přesunutí prachu.

13 Aspoň, dodáte, proč působnost Krista a jeho Ducha v Církvi jest tak závislou od okolností, proč jest podrobena zpoždování, proč dopouští a trpí tak často neobratné přispívání jednotlivců? Není v ní občasná porucha, přestávka v chodu některé nauky? Není snad příměsek látek nestejně a přechodné hodnoty v přípravě a motivaci dějů, při nichž Duch Svatý nejjistěji spolupůsobil? Spokojme se odpovědí, že překážka okolností bývá brzy překonána, že zpoždění bývají rychle dohoněna, nedokonalé příměsky lidských příspěvů rychle pohlceny činností Moudrců a Mocí, které spravují Církev. Na počátku Duch jako by se nechával vznášeti zahálčivě nad vodami; ale působil na živly se zřetelem na pořadatelské *fiat*: nemůže býti zahálčivějším, když se zdá, jako by zůstavoval Církev na vlně času.

14 Vzbuzuje-li v nás čtvero Znamení Církve myšlenky o její osobnosti, tu nenabývají plné životnosti a nemají veškeré své síly a svého dosahu leč rozuměny ve smyslu osobním. Připusťte u Církve

Tajemství Církve

svědomí a paměť, uslyšíte ihned, jak toto svědomí křičí její jednotu, vidíte ji, jak pracuje o své svatosti a jak jí vyžaduje. Paměť jejích apoštolských počátků překazí ji pokaždé, kdykoliv by se chtěla proti nim prohřešiti; a poněvadž sklad přijatý od apoštolů jest definitivní, nesmí postoupiti místa žádné nové ekonomii, jest tedy také všeobecná: Církev se prohlašuje katolickou a ví o sobě, že jest nepomíjející.

15 Závěrek svrchované důležitosti, s nímž jsem jen zdánlivě odkládal, neboť proniká ve všem, co právě bylo řečeno, tryská od prvního tvrzení osobnosti Církve: této osobnosti nemožno pochopiti bez viditelné Hlavy, bez Petra a Papeže.

Čím se projevuje po výlce a potvrzuje se lidská osoba, toť hlas, který vyjadřuje slovem lépe než kterýkoliv jiný orgán myšlenky a svobodná rozhodnutí bytosti rozumné. Zřejmým Hlasem Církve jestiž Papež.

Hlasem Církve nemůže býti kniha, ani ne kniha inspirovaná. Bylo třeba Platóna, by upozornil, že jsou knihy jako díla malířova, jež se zdají živými, — ale dáte-li jim olázku, uchovávají slavnostní mlčení. „Kniha, byvši jednou napsána, koluje mezi čtenáři, cizími jejímu duchu, jako mezi těmi, kdož jsou schopni ji posouditi. Jen k tomu mluví, komu se líbí, a nemůže se brániti.“ (*Faidros* 275). Bož-

R. P. Humbert Clérissac

ská diskretnost a tajemství knihy inspirované jen více ji vysazují potupě kontradiktorických výkladů.

Když člověk jest ve věku příliš útlém, hlas bývá nezřetelný; čím více však mluvidla se vyvinují a sesilují, tím stává se hlas výraznějším a nabývá osobního přízvuku. Toť všecken smysl a všechna historie postupné, ale od počátku výslovné a nepřetržité působnosti papežské svrchovanosti v Církvi.

IV

HIERATICKÝ ŽIVOT V CÍRKVI

Hieratický čili sacerdotální, — takto třeba přede vším pojmenovati úřad, který zastává Církev mezi Bohem a lidmi.

Ve chvíli, kdy podle veliké malby svatého Pavla Pán Ježíš koná svůj slavný vjezd do Nebe, by v něm dokonal, jako ve svém definitivním chrámu, svůj kněžský úřad: „NON ENIM IN MANUFACTA SANCTA INTROIVIT, SED IN IPSUM COELUM... SEMEL OBLATUS — *Neboť nevšel Kristus do svatyně rukou udělané, která by byla podobenstvím pravé, ale v samo nebe, aby se ukázal nyní před obličejem Božím za nás... jednou byv obětován*“ (HEBR. IX, 24—28) — tehdy také Církev zjevuje se světu ve skvělosti odznaků kněžství, by konala dále, neodlučně s Ním, zemi tentýž úřad.

Ale, všimněme si toho dobře, Pán Ježíš byl Knězem od počátku a ve všech okamžicích svého

R. P. Humbert Clérissac

smrtelného života anticipovanými úkony svého Srdce: třeba, aby jím byl dále ve všech věcech ve své Církvi a způsobem viditelným. Plné uskutečnění „SACRIFICIUM ET OBLATIONEM NOLUISTI, TUNC. . .“ — *Oběti a darů nechtěl jsi . . . Tehdy řekl jsem: Hle, přicházím. (ŽALM XXXIX, v. 7. 8.)*

2 Opravdu, všechno jest v ní založeno na Oběti. A předně její zřízení *hierarchické*, které není takto jmenováno leč proto, že způsobilost k různým Řádům, které je skládají, jest dána Svátostí, která uděluje moc Oběti.

Všechny její ostatní funkce nejsou než prodloužením jejího Kněžství: její Vyučování nemá jiné látky, leda seznámiti svět s božským Plánem Vykoupení skrze Oběť; její Modlitba není leč přípravou nebo doprovodem nebo díkůčiněním její Oběti; její apoštolské a milosrdné úkony směřují jen k vesměrnému a ustavičnému používání a upotřebování zásluh a ovoce Oběti.

3 Oč jest tuto překonáno přirozené kněžství člověkovu ve Stvoření! Každý pokřtěný, jakožto úd mystického těla Kristova, stává se spolusloužitelem Jediné Oběti, s Církví a Kristem: UNDE ET MEMORES NOS SERVI TUI, SED ET PLEBS TUA SANCTA — *Pročež i pamětlivi jsouce my, služebníci tvoji, ale i lid tvůj svatý (KANON MEŠNÍ).* Toto spoluúča-

Tajemství Církve

stenství v Kněžství Církve (a pokřtěný má svůj díl, ač často nepozorovaný, v prodlouženinách Kněžství právě naznačených) jest od nynějška jeho pravou královskostí: „GENS SANCTA, REGALE SACERDOTIUM“ — *Národ svatý, kněžstvo Královské.*

4 Pojdme až na konec tohoto důsledku a ne-
bojme se říci, že hieratický ráz jest v životě Církve
převládající a vládčí, ba i výlučný.

Převládající: opravdu, ve vidění Církve prvotní
tvoří nejvýznačnější a nejkrásnější rys. Nebeská
liturgie Beránkova v Apokalypse není než proroc-
kou transposicí toho, co se odehrávalo vsukku
v Tajemstvích. Mužové Chrámu a modlitby vespolek,
Apoštolové zůstávají v Obcích, které založí v da-
lekých krajinách, Hierarchy, podle vši vznešenosti
smyslu, který svatý Diviš později připne tomuto
slovu a tomuto úřadu. A nejen první kněží a jáh-
nové, ale i první věřící jsou účastni ve dne v noci
s Apoštolou tohoto kanonického života, jehož svě-
telným středem jest Oltář.

Kdo se odváží říci, že tento hieratický život prvotní
Církve jest náhodně zbudovanou utopií, — nebo
prostě příliš velkou dokonalostí, by nám bylo do-
voleno studiem nebo konáním o něj usilovati! Věda,
která by se od něho úplně odvrátila, nebyla by již
než marným humanismem, a konání, které se od
něho odloučí a miní se bez něho obejítí, není již

než individualismem. Mnoho studia a mnoho konání jest ovšem třeba; ale mnoho studia a mnoho konání často nemá ceny jedné slavné Mše.

V právu jako v jednání hieratický ráz jest převládajícím v životě Církve, poněvadž majíc zcela božský smysl práv božské Velebnosti — OFFERIMUS PRAECLARAE MAJESTATI TUAЕ, praví v Kanonu, — Církev nejen vděčí náboženskosti za přednost, kterou se honosí jiné ctnosti mravní, ale ještě ji rozšiřuje a povznáší jejich vykonávání. Chce je úplným, totiž smyslově, zjevně viditelným stejně jako vnitřním; chce je hromadným a oficielním; zabezpečuje jeho nepřetržitost a jeho denní pravidelnost; připojuje k tomu okázalost a skvělost.

A tak v náboženství Církve pokračuje, dokonává se a přenáší se až do forem smyslům nejprístupnějších samo náboženství Duše Kristovy.

Vládčím jest vpravdě hieratický onen ráz. Co Církev ukládá jedině světu, s čím se mu nejúporněji vtírá a čím ho také dobývá, toť její Kněžství, toť zprostředkující a vesměrná potřeba jeho zásahnutí. Hned po naukových zápasech přicházejí v její historii zápasy o důstojnost a neodvislost kněžství. Činy největších a nejsvatějších papežů jsou jen proto tak mohutny a tak plodny, že jsou konány od Velekněží. Biskupové a mniši nepředstírají nejprve civilisovati barbary, by je obrátili: Křtí je, aby je zcivilisovali. Žádná smlouva, žádný

Tajemství Církve

konkordát neváže mezi Církví a Králi pout silnějších a živoucnějších, jak to činí Pomazání. Naopak, čeho Knížata byla nejžádoslivější, toť božské právo Církve a její vláda nad svědomími. Za našich dnů ještě jedinou zbrojí civilisace, ohrožené nebo rozleptané anarchií, jestliť to, co jí zůstává ze Svátostí, které, posvěcující soukromé a veřejné výkony, doby a velká data života lidského, uchovávají jeho moralitu a jeho zdraví, byť se nesmělo již připojit jeho svatost. A to tak, že jako kdysi pramenem našich civilisací jest stále baptisterium a tím Kněžství.

Jest jasno, že to, co nepřátelé Církve by tolik chtěli, by odložila, ale čeho by jí svět neodpustil, že toho zapomněla, jestliť její Kněžství.

Výlučným — musí býti hieratický ráz Církve, pravda-li, že každá, byť vzdálená, účast na Oběti Kristově činí z křesťana, ať na jakémkoliv stupni, hostii: OFFERENS ET OBLATIO, jako Kristus sám. Kněz a pokřtěný jsou, arcif nestejně, odloučenci (od světa), nejen potřebou individuálního asketismu, ale proto, že jsou, ačkoliv nestejně, zasvěcenci, a to aktivní a pasivní žertvou Kristovou, s níž se sdružili.*)

* „Per hoc et sacerdos est, Ipse offerens, Ipse et oblatio. Cujus rei sacramentum quotidianum esse voluit Ecclesiae Sacrificium: quae, cum Ipsius capitis corpus sit, seipsam per Ipsum discit offerre.“ (Svatý Augustin, *De Civ. Dei*, lib. X, cap. XX). — *Tím i knězem jest (Christus), Sám obětující, Sám i obětí. Čehož denním tajemstvím ráčil ustano-*

R. P. Humbert Clérissac

Kněz vypovídá své srdce do vyhnanství, do samoty slibu; a kolika jiným odříkáním se světských zbytečností dala tonsura, činíc jeho čelo mužnějším, výraz! Nesmí otálet, i když zakusil, že na jistých místech jest jeho přítomnost nemožná a jeho napínání sil nedonáší až k metě určené, by nezakalil jako ocel své horlivosti v síle poslání a ducha, by neživil své duše mízou posvátných obřadů, a by nesálal plamenem své oběti. Tady nic společného s podivínstvím jakéhosi prodlévání v prázdné obřadnosti nebo žehnání bez příčiny: jest to zcela prostě *IMITAMINI QUOD TRACTATIS*.

Proti *SAECULARIA DESIDERIA* (TIT. II, 12), proti připodobňování se tomuto světu (Řím. XII, 2), každý křesťan jest vybídnut k bdělosti svým Křtem, a bez ustání uvědomován, že jest „ukřižován s Kristem“.

5 Taková jest síla, rozsah, toho se domáhá hieratický ráz v životě Církve; takové jest sjednocení Církve s Kristem Knězem, totožnost Hierarchie a Kněžství, závislost společné a soukromé Modlitby, ba i ctností individuálních, od Oběti a svátostných Tajemství. Zároveň vidíme vybavovati se dva slavné fakty. Prvním z těchto faktů jest věrnost Církve památce, v níž si přál býti chován její Ženich: *HAEC QUOTIESCUMQUE FECERITIS, IN MEI MEMORIAM*

viti Oběť Církve: kteráž jsouc Jeho hlavy tělem, učí se skrze Něj sama sebe obětovati.

Tajemství Církve

FACIETIS. Všechny starobylé vložky, které nalézáme v rozličných Liturgiích, nejsou ničím jiným než šlěpěmi, zúslavenými v paměti a v srdci Církve první Liturgií Velkého Pátku; máme tento posvátný dojem třebaš z takovýchto bleskných a libých několika slov Kanonu: ACCEPIT PANEM IN SANCTAS AC VENERABILES MANUS SUAS, svědectví očitě, vzpomínka osobní, vložka jistě apoštolská.

Ale toto věrné a něžné vzpomínání Církve inspiruje a oživuje celý její život. Osamělost jejího vdovství není smutkem, a přece má z něho všechnu pathetičnost; její spojení není slavnou přítomností*), ale má její celé záření a stálou vroucnost.

Jiným faktem jest živoucí moc a účinnost jejích obřadů. Hieratický život Církve, její Liturgie, i když by nebyla založena na Svátostech, byla by ještě největší Svátostninou. Co by se našlo křesťanů, kteří nevidí v ní než jakýsi systém symbolů, kteří by rádi nařkli její vnější a smyslový živel z nevhodnosti nebo nudy. Nepochopitelné poblouzení! Viděli jsme přece, jak jest nezbytno, by hieratický ráz pronikal po způsobu principu všechny ostatní životní úkony Církve. Jestli hieratický život vstupením do stavů Kristových a jejich reprodukce. Všechno jest v něm duch a život. Dlouhá Ferie, již

*) Není na pohled slavné v tomto čase (vysvětl. překl.)

by měl býti život kněží a jejíž prázdeň*) by Církev ráda rozšířila na všechny pokřtěné, není méně účinnou než věčná prázdeň Boha. „PATER MEUS USQUE MODO OPERATUR ET EGO OPEROR — *Otec můj až dosavad dělá, i jáf dělám* (JAN V, 17). Prázdeň duše, prostá rozrušování vírem pozemských chtíčů a svádění horečkami intelektuálními, prázdniny či volná pokdy, nejlepší a nejpřečištěnější z našich radostí, nebude již brzy možna leč v Církvi.

Jedině pohanskému hieratismu sluší zmrtvělost, studená zluhlost, zlenivělost, dětinskost, ošklivost. Rituál žehnání Církve hieratisuje se svižným optimismem, se stejným pamatováním jejich užitečnosti a jejich nebezpečnosti, jejich krásy a jejich možné profanace, množství tvorů hmotných, a také všechny lidské dovednosti, veškeru těžbu a průmysl. Všechny tyto věci Církev přivádí pod spasný vliv své Oběti; činí z ní vykupitelství podrobné a ustavičné: „IPSA CREATURA LIBERABITUR A SERVITUTE CORRUPTIONIS IN LIBERTATEM GLORIAE FILIORUM DEI — *Tolikéž i stvoření (hmotné) vysvobozeno bude od služebnosti porušení v svobodu slávy synů Božích*“ (Řím. VIII, 21).

Jest pravda, přisuzuje se obecně hieratismu podstatná nehybnost: tou jest asi nadbytkem naznačen

*) Prázdniny, volná chvíle, sloboda, pokdy atd. (vysvětl. překl.)

Tajemství Církve

reflex božské Nezměnitelnosti a Velebnosti, jimiž jest Kněžství přioděno; nebo ještě cit, zrozený ze zastavení (z přerušení, z přestání) krvavé a živočišné přípravy mosaické Oběti, a z neskonalé důstojnosti nové a jediné Žertvy. Právě tím se ospravedlňuje a dojímá nás bohatá přísnost umění Byzantinců. Ještě velebnější malba Velekněze jest v Misálu (*Missa Statuit* na den vyznavače velekněze): ECCE SACERDOS MAGNUS, QUI IN DIEBUS SUI PLACUIT DEO, ET INVENTUS EST JUSTUS... Kresba její jest podle největších ze starých Patriarchů, by se vytvořila dokonale hieratická osobnost Církve. A v epištole svatého Pavla k Židům tato osobnost přibírá plnost svého posvátného rázu, oduševňuje se a stožňuje se s Kristem: „CONSIDERATE APOSTOLUM ET PONTIFICEM CONFSSIONIS NOSTRAE... AMPLIORIS ENIM GLORIAE PRAE MOYSE DIGNUS EST HABITUS. — *Pozorujte apoštola a biskupa vyznání našeho... hojnější zajisté slávy hoden jím jest tento nad Mojžíše*“ (ŽID. III. 1, 3).

6 Tato božská životnost Kněžství jest příčinou neporušitelné mladivosti Církve, panenské čistoty její víry v jejího Chotě. „Propter hoc Dominus in capite suo accepit unguentum, ut Ecclesiae spiret incorruptionem. Ne ungamini tetro odore doctrinae principis hujus saeculi — *Proto Pán přijal na svou hlavu masť, aby vydychovala neporušenost*

Církve. Abyste nebyli mazáni odporným zápachem učení knížete tohoto věku.“)* Známo, že hieratický a liturgický život jest nanejvýš občerstvujícím pro duši a inspiračním pro ducha. Což přirozenějšího! Neplyne-li již z její hieratičnosti, by Církev kořenila co nejplněji v božských zalíbeních? „Duch Svatý, poznamenává Bossuet, obdivoval až i třásně jejího roucha: IN FIMBRIIS AUREIS... Všechno, co jest v Církvi, oddychuje svatou láskou, která zraňuje podobným šípem srdce Zenichovo.“**)

Právě však v Oběti dějí se tyto směny a obnovuje se toto božské spojení. — Možno věřiti, že proto Pravé kněžství bylo založeno uprostřed časů, by se naznačilo, že Církev jest prostá jak archaismu, tak dekadence, a že prvotiny jejího obětování (při Poslední Večeři a na Kalvarii) nemohou býti připraveny o svěžest. Neboť Bůh miluje starobylé, ne však staré: „COMEDETIS VETUSTISSIMA VETERUM ET VETERA NOVISSUPERVENIENTIBUS PROJICIETIS — *Jísti budete nejstarší ze starých, a když nové (ourody) přijdou, staré zavržete*“ (LEVIT. XXVI, 10).

7 Život hieratický, studnice mladosti a čistoty, jest takto pramenem radosti, — radosti, která se přenáší a se rozlévá jako balsám, — UNXIT TE DEUS

*) *List svatého Ignáce Antiochenského k Efesským, XVII.*

**) *Křesťanské a mravní myšlenky. Lebarq, VI.*

Tajemství Církve

OLEO LAETITIAE, — radost, která vybuchuje a která zpívá: Život křesťanský ve svých nejdůvěrnějších projevech jest písní: „Sicut in locutionibus exterioribus, secundum melodiam et proportionem prolatis, resultat cantus sensibilis; ita in locutionibus interioribus et etiam affectionibus, secundum proportionem et ordinem debitum ad Deum directis, resultat quaedam melodia spiritualis et quidam cantus intelligibilis — *Jako v zevnější mluvě, melodicky a rytmicky pronášené, ozývá se slyšitelný zpěv: tak v mluvě vnitřní a též ve vznětech podle úměrnosti a náležitého řádu k Bohu řízených, ozývá se jakási melodie duchovní a jakýsi postižitelný zpěv.*“*

Tím není dosti řečeno. Křesťanský život jest zpěvem v duettu a v mnoha hlasech: jest symfonický. Když nám po dvakráte doporučuje svatý Pavel zpívat, chce, aby se duše zdvojnásobovala a zmnohonásobovala: LOQUENTES VOBISMETIPSIS IN PSALMIS ET IN HYMNIS; COMMONENTES VOSMETIPSOS PSALMIS, HYMNIS... — *Mluvíce vespolek v žalmích a chvalách* (EFES. V, 19); *napomínajíce sami sebe žalmy, zpěvy a písničkami duchovními*... (KOLOS. III, 16). Ale zvláště Bůh sám, Bůh, jehož hnutím zachvívají se všechny mohutnosti duše v této symfonii, Bůh

*) *Druhý Kommentar* svatého TOMAŠE AKVINSKÉHO k *Velepísni*. Prolog.

sám, osmělme se to dodati, zpívá v nás, poněvadž v nás prosí a v nás úpí (Řím. VIII, 26). Kterak by Církev nezpívala? Jest-li každá duše křesťanská písní, Církev jest Píseň Písní, vlast posvátného lyrismu, preludium věčných symfonií. Jest-li mír pokojností řádu, zpěv jest jeho ples a jásoť: jest nadšeným zanícením lásky a jednoty. „Nam memorabile vestrum presbyterium, dignum Deo, ita coaptatum est Episcopo, ut chordae citharae. Propter hoc in consensu vestro et concordi charitate Jesus Christus canitur. Sed et vos singuli chorus estote, ut, consoni per concordiam, melos Dei recipientes in unitate, cantetis voce una per Jesum Christum Patri... — *Neboť velebné vaše kněžstvo, Boha důstojné, tak jest zladěno s biskupem jako struny na citeře. Pročež v souladu vašem a v svorné lásce Ježíš Kristus jest zpíván. Ale i vy jednotliví buďte sborem, abyste v souzvuku svornosti píseň Boží v jednotě počínající, zpívali jedním hlasem skrze Ježíše Krista Otci...“*)*

Proto také potřeba zpěvu a výbornost tohoto zpívání jsou rozlišovacími známkami slávy Církve. Jistá stará apologie „DE ADVENTU MESSIAE PRAETERITO“ (*O tom, že Messiáš již přišel*), napsaná kolem 1070 obráceným Židem z Maroka, vytýká tuto známku božské instituce v ten smysl, že lyrysmus

*) Svatý IGNÁC ANTIOCHENSKÝ v Listě k Efesským, IV.

Tajemství Církve

Synagogy přešel do Církve, která jediná zpívá Píseň novou a všeobecně žádanou Proroky.*)

8 Vše, co právě bylo řečeno, vysvětluje prodlévání na modlitbách, táhlost, ba řekněme dlouhost Modlitby, Chvály a většiny hieratických úkonů Církve. Zdá se, jakoby při jejich slavení ztrácela pojem pozemského trvání, prudkého dotírání a nárazů náhodností, i když prosí o potřeby vezdejší, — nechtějíc v tom býti leč neurčitou ozvěnou Památky svého Chotě, jehož oslavuje, — nebo pohroužití se do hlubin klanění bez konce před Velebností svého Boha. O ALTITUDO! O BONITAS, Církev bez ustání přechází od jednoho ke druhému. To proto, že pravá kontemplace jest sama sebou naléhavá a ustavičná; pohlcuje a přitmeluje duši ve svou látku. Nuže, rozjímání a moudrost jsou darové zcela božští, a těmi se obírá Církev ve svém životě hieratickém; a zase naopak hieratický život napomáhá a dodává potravu tomuto daru. Méně ještě než Marii, sedící u nohou Páně, Církvi možno se odtrhnouti od této nejlepší stránky.

9 Na tyto vztahy mezi hieratickým životem a darem Kontemplace a Moudrosti, na tento osvícený

*) Článek R. P. Dom J. RABORY, v *Universu* z 10. července 1912.

a osvěcovatelský ráz života hieratického nikdo lépe neukázal jako svatý Diviš: „Principem Hierarchie jest Trojice . . . V lůně své neskonale výtečnosti a své neskonale dobroty tato Trojice nedílná touží po tom, by došla spásy každá bytost rozumná, andělé i lidé“ (DE HIER. ECCLES., I). „Hierarchie jest zároveň řádem, vědou a konáním, přizpůsobujíc se a sdružujíc se, seč jest, s božskými attributy a reprodukujíc svými původními nádhernostmi jakoby vyjádření věcí, jež jsou v Bohu . . . Nazírajíc okem plným jistoty na Krásu nadsmyslnou, znovu ji v sobě zkresluje, seč jest, a přetvořuje své zasvěcence (adepty) v tolikéž obrazů Božích.“ — Arci, zde jsou míněny předně andělské hierarchie; ale v myšlence velikého hieratického Doktora každá stvořená hierarchie má podíl na téže dokonalosti, neboť dodává:

„A tak tímto slovem hierarchie rozumíme jisté zařízení a svaté uspořádání, obraz Krávy nestvořené, slavicí ve své vlastní oblasti, se stupněm moci a vědy, které se jí dostává, tajemstva osvěcovatelská . . . Dokonalostí údů Hierarchie jest přiblížiti se Bohu odvážným napodobením, a co ještě vznešenějšího, učiniti se jeho spolupracovníky, jak praví svaté slovo, a vyvoditi z nich divy božské působnosti“ (HIER. COEL. III.). Ostatně na církevní hierarchii obrací výslovně tento skvělý rys: „Zatím

Tajemství Církve

co obecný lid nepozoroval než hmatatelné závoje Tajemství, Hierarcha, vždy sjednocující se s Duchem Svatým, pozdvihl se až k intelektuálním typům obřadů, do sladkostí kontemplace vznešené, a s čistotou, která sluší slávě velekněžské důstojnosti.“ (HIER. ECCLES., III.)

10 Jest nám teď snadno spořádati ve čtvero určitých vět podstatné živly hieratického života Církve :

a) *Církev odívá v roucha svého Svátostného Úřadu (kněžského) osobu Boží*: jest spojena s Otcem, s božským Abrahamem, by zžertvila Syna; se Synem obětuje se Otci. Zplozuje k božskému Životu, odpouští, zachraňuje, vtiskuje věčná znamení.

b) *Církev svou Modlitbou a svými Chvalami assistuje Božské Velebnosti*; uvazuje a opírá o svou Oběť svou Modlitbu a svou Chválu, které berou na sebe takto latreutickou hodnotu hostie : „PER IPSUM ERGO OFFERAMUS HOSTIAM LAUDIS SEMPER DEO — *Skrze něho obětujme Bohu obět chvály* (ŽID. XIII, 15).

Oběť a Chvály, hodinky denní a bdění noční přímo navazuje na Liturgii Věčnosti.

c) *Církev rozšiřuje moc Boží*, — svými po-

žehnáními, svými exorcismy, svými svátostninami. Nikoliv svěcenou vodou, Krví Kristovou nepřestává kropiti Světa. A rozsévajíc moc Boží, rozsévá všude radost, božskou radost.

d) *Církev ve svém hieratickém životě reprodukuje stavy vtěleného Boha.* Dříve než byly napodobeny jednotlivými dušemi, stavy Kristovy jsou vyznačeny a reprodukovány ve Svátostech a v Liturgii. Milosti modlitby a mystické stavy mají svůj typ a svůj pramen v hieratickém životě Církve, jsou odrazem v Údech Obrazu Kristova, který, jest dokonalý v Těle. Účast v hieratickém životě Církve objevuje se tedy skoro jako meta, nebo aspoň jako prostředek po výtce, pro zvláštní stavy modlitby, poněvadž jest jistým vstupem do stavů Kristových.*) Domnívati se, že se tím příliš uvolňuje individuální kázeň ctnosti, bylo by ovšem klamem a opovázlivostí; ale tato výčitka, i správně uhnaná, nedokázala by, že individuální asketismus jest veškerým životem Církve. Dokázala by, že účast ve stavech Církve a Kristových předpokládá jisté výsledky, již přijaté v řádu ctností, a uděluje ctnosti právě individuální její výbornost, dokonalost její účinnosti a její radosti.

*) „ . . . Tento božský vtisk (punc), který razítko liturgického vahaře vtiskuje ustavičně do našich duší . . .“ *Komentář Řehole svatého Benedikta*, od opata Solesmesského, kap. VIII.)

Tajemství Církve

Konečně Vyučování Církve, které prvočně se udílelo od Oltáře homilií a katechismem zároveň s Chlebem Eucharistickým, zůstává způsobem méně patrným, ale zcela také těsným, závislým na jejím životě hieratickém — jako závisí stejně na tomto životě Kontemplace Církve.

V

DAR PROROCTVÍ V CÍRKVI

1 Dar prorocký, pojímaný ve velkém slohu svatého Pavla a sv. Tomáše Akvinského, byl vždycky v Církvi, poněvadž vždy bylo třeba nadpřirozeného učitelství. Úřad Proroků byl přísluhou doktrinální; a doktrinální učitelská hodnost Církve zůstává úřadem prorockým. QUI LOCUTUS EST PER PROPHETAS: pravdivost toho trvá, ale způsobem ještě dokonalejším.*)

*) Zbytečno, myslím, dovolávat se pravé povahy daru prorockého, jímž není jen předvidavost a předvidání budoucích událostí, nýbrž jehož látkou může býti každá pravda, přijímající poznání od samého Boha, a tím jsouc nadpřirozená a vzdálená. Dlužno připomenouti, proč svatý Tomáš podtrhuje pečlivě toto poslední slovo (*ut procul exsistentis*, 11a — 11ae, q. CLXXIV, 5). To mu dovoluje rozšířit výměr prorockví, buď že do něho vkládá všechny stupně vidění, počínaje snem, které mají směs smyslových obrazů (q. CLXXIV, 3), — buď že naopak k němu připíná nejvyšší stupně vidění

Tajemství Církve

2 Zdá se, že prorocká pomoc byla nezbytna Církvi již prostě proto, by se udržela realita lidské a viditelné stránky Vtělení. „Církev, poznamenává Pascal, měla tolikéž práce dokázati, že Ježíš Kristus byl člověk, proti těm, kteří to popírali, jako dokázati, že byl Bůh ...“ Ale Proroctví v Církvi jde mnohem dále.

3 Hned v Starém Zákoně proroci nezvěstovávají jen Spásy a nepředpovídají ostatních budoucích událostí, ale zároveň vyučují celé nadpřirozené vědě, která se vztahuje k Vykoupení, a která jim přichází od Boha v dvojí podobě, v níž proroctví bývají svěřována: vléváním nových znalostí, totiž zjevením, — a prostým světlem, jímž možno nadpřirozeně posouditi poznatky již zjevené nebo přirozeně známé, a tím jest inspirace.*)

4 Tito tři živlové: věštění, zjevení, inspirace, naplňují ve velmi nestejném poměru svaté Knihy.

intellektuálního, jež zůstávají vždy poznatky vzdálenými (q. CLXXIV, 2), ba i výjimečné jasnoty přímého vidění Boha, jako vytržení svatého Pavla, které, nedějice se *per modum formae immanentis*, nemají plnosti, tělesného tryskání slávy nebeské: *Ideo talis raptus aliquo modo ad prophetiam pertinet* — Pročez takový úchvat nějak se k proroctví vztahuje (CLXXV, 3).

*) Svatý TOMAŠ, *Sum. theol.* IIa - IIae, q. CLXXIII, a. 2.

První dva jsou v něm rozptýleny a občasny ; jediná inspirace jest v nich trvalá od prvního do posledního slova.

5 V Novém Zákoně Náš Pán soustřeďuje v sobě samém, možno-li tak říci, dar Proroctví: nebeské vidění a přirozené vědění Adamovo vrhají do jeho svaté duše všechna světla nebe i země. Běží-li o Zjevení, tu jest jeho výlučným přísluhovatelem : „OMNIA QUAECUMQUE AUDIVI A PATRE MEO, NOTA FECI VOBIS — *Všecko, což jsem koli slyšel od Otce svého, oznámil jsem vám*“ (JAN, XV, 15). Žádná pravda nadpřirozeného řádu vlastně nová nebude po Něm ohlášena ; a nikdo po Něm nebude zjevovatelem. Co do Předpovídání Náš Pán, zcela zůstává největším Vidoucím a prvním prorokem osudů své Církve, sděluje přece jisté tušení těchto osudů svým apoštolům, třebaš svatému Janu v Apokalypse. A tu ještě tyto pohledy do budoucnosti jsou velmi odměřeny, poněvadž jsou od nynějška Církvi méně potřebny, neboť má skutečnost božskou.*)

Ale Inspirací Pán Ježíš sdílí s Církví svůj svrchovaný dar Proroctví: Inspirací chrání a udržuje na věky, žije v ní, vše, co zjevil.

6 Tato inspirace se jeví od počátku apoštolské

*) *Sum. theol.*, IIa IIae, q. XCV, a. 2. ad 3.

Tajemství Církve

éry v celém životě Církve těmito dvěma velikými ústroji: *Spisy evangelistů a apoštolů*, svědectvím Zjevení Páně, zpečetěným samým Duchem Svatým; — *ústním a živoucím učitelským úřadem Církve*, který, jsa souběžnou tradicí Písmu, nejen soudí smysl Písma, ale upevňuje zjevený obsah této tradice s božskou autoritou.

7 Jako tedy působnost prozřetelnostní, která zachovává bytosti, není než prodloužením stvořitelské působnosti, která je vyvodila, tak v Církvi Inspirace není než prodloužením Zjevení a světla, které jest v Kristu.

8 Toto světlo, které osvěcuje učitelskou hodnost Církve, jest tedy, ale nesmírně rozhojňenou, milostí „INTERPRETATIO SERMONUM“ — (*tlumočení jazyků, dar srozumění a vykládání toho, co jest řečeno od Boha*), jistou formou proroctví*), která se nedatuje jen od prvních křesťanských shromáždění, ani ne ode dne, kdy Pán z mrtvých vstav dává apoštolům porozumění Písem (LUK., XXIV), ale od chvíle, kdy Petrovi dostává se jeho osobních a svrchovaných předností.

9 Toto prorocké světlo prodlužuje v Církvi bož-

*) *Sum. theol.*, II^a II^{ae}, q. CLXXIII, a. 2; q. CLXXVI, a. 2, ad 4.

skou myšlenku Kristovu. A v tomto smyslu zvláště proroctví v Novém Zákoně má vrch nad proroctvím Starého Zákona. Jím Církev soudí jasně a pevně Pravdy nejtajemnější, ty, jejichž tajemství sám Bůh drží v rukou.

10 Výsada nezblouditelnosti a neomylnosti, zaručená učitelskému úřadu Církve, nemohla by tedy býti pojímána ve smyslu čistě negativním a passivním, který by představoval Boha, nezasahujícího, než aby zabránil omylu právě včas. Učitelský úřad Církve jde před se soudy pozitivními, které obsahují v sobě hluboké srozumění, neomezené rozlišení. Samy o sobě formule, do nichž Církev zasazuje diamant Dogmatu, jsou díly podivuhodnými. Oč drahocennější úsudek, který obsahují! Toť právě ta svrchovaná forma Proroctví, která činí z Církve zázračnou rozjímatelku: „Manifestatio divinae veritatis per nudam contemplationem — *Nejvznešenější formou Proroctví, praví svatý Tomáš, jest ta, která projevuje božskou pravdu čistou a nahou kontemplací téže pravdy.*“*)

11 Tato výbornost daru Proroctví, vlastního Církvi, prozrazuje se s tolikerou skvělostí v jistých definicích, že bychom byli skoro pokoušeni viděti

*) *Sum. theol.*, II^a II^{ae}, q. CLXXIV, a. 2.

Tajemství Církve

v nich nové zjevení. To proto, že opírajíce se o jistotu božské víry Pravdy definované, tyto soudy Církve jim dávají určitost a sílu, které doplňují jejich pojem a zvyšují jejich znalost: „Judicium est principalius in prophetia, quia est completivum cognitionis — *Soud jest v proroctví zvláště důležitý, poněvadž jest doplňkem poznání.*“ (Svatý Tomáš) Relativní zjevení, chcete-li. Diamant jest vždy týž, ale ten onen svými facettami třpytí se novým ohněm.

12 Dogmatické Úsudky Církve nemohly by nám přinést *objevu* ve vlastním smyslu slova nebo nového zjevení, — a ještě méně, od příchodu Spasitelova, Svatí, obdaření darem prorockým, průběhem století.*) Jediným Zjevovatelem jestiž Pán Ježíš. Vše, co jest inspirováno nebo definováno nebo prorokováno po Něm, vztahuje se k jeho Zjevení, aspoň jako důsledek k principu. Ani Zjevení, které přijímá Petr ve chvíli, kdy vyznává Syna Božího v Cesarei Filipově, není nezávislo na Pánu. Otec mu je učinil, ale ne, aby nešlo skrze Syna; otázka Ježíšova, která

*) Známo, že podle učení svatého Tomáše proroctví pod novým Zákonem nejsou již dána, by lépe poučila o Bohu (s toho hlediska Ježíš naplnil každé zjevení), ale za účelem praktickým, by řídila skutky lidské, *ad directionem actuum humanorum* (*Sum. theol.*, II^a—II^{ae}, q. CLXXIV, a. 6, ad 3). — Poznámka Jacques Maritaina.

podněcuje vyznání, poskytuje světlo a milost; tělo a krev nemají v tom účasti, ale ovšem přítomnost i hlas Páně. I tu, a již tu, Ježíš jest Zjevovatelem.

13 A tak nijak nesnižuje se učitelský úřad Církve, když se sdružuje s darem Proroctví; spíše se tím osvědčuje její svrchovanost i nad Písmem.

Učitelský úřad Církve mnohem lépe než Písmo připomíná učení Páně, které bylo ústní a živé, a pokračuje v něm. Kromě toho zdá se jaksi potřebnějším k uchování a pochopení Písma, an sám Písma nepotřebuje. Konečně učitelský Úřad Církve mnohem lépe než Knihy posvátné, které jsou inspirovány jednou pro vždy, jest nástrojem rozvínutí a pokroku doktrinálního.

14 Právě proto jest dar prorocký velmi rozsáhlý, že jest vmocí učitelského úřadu Církve proniknouti až jistá tajemství řádu nadpřirozeného v těsné souřadnosti s Pravdami zjevenými; rozhoduje na příklad v otázkách filosofických: jako v otázce substance a vlastností nahodilých, nebo v otázce duše, substanciální to *formy* těla. Může rovněž souditi o realitě jistých historických faktů, které jsou příležitostí nebo základnou jejich definic.

Pochopíte, jaké vyšší míry prorockého světla požaduje takový soud, vztahující se na poměr předmětu přirozeně poznatelného k Pravdě zjevené, —

Tajemství Církve

zatím co nebyla než jakási nižší forma prorockví ve vědě přirozené, poskytnuté Šalomounovi arci božským světlem, ale beze vztahu k řádu zjevenému.*)

15 Prorockví, jsouc obyčejným a trvalým darem v Církvi, zatím co v duších individuálních není než přelétavým zachycením božské Pravdy**), — Prorockví osvědčuje nikoliv vzdálený vliv nebo prchavou návštěvu, ale nejvnitřnější přítomnost, tichou, pevnou a stálou působnost Ducha Svatého, který uděluje Církvi její nadpřirozenou osobnost. Nic z věšteckých úzkostí, ale normální funkce bytosti, mající nepřetržitou, souvislou myšlenku, která ji vyjadřuje. Církev ví, v jakých podmínkách může užívatí tohoto daru, a jest jista, že ho vždy míti bude.

16 Touto svou obvyklou a trvalou povahou z milosti dávaný dar nebo charisma prorockví v Církvi představuje analogii s dary Ducha Svatého, obyčejnými u každého křesťana.

A tato analogie s dary odhaluje nám ihned jiné dary hlubší.

17 Vskutku, už svou povahou darové Ducha

*) *Sum. theol.* IIa IIae, q. CLXXIV, a. 3.

**) *Per modum cujusdam passionis, vel impressionis transeuntis.* — Na způsob jakési trpnosti nebo vtisknutí přechodního, q. CLXXI, a. 2.

Svatého mají do sebe to přeušlechtilé, že zcela nás uschopňující k božským hnutím milosti spíše výjimečným a ke skutkům, jež předstihují *průměr* obyčejných ctností, přece nejsou nikterak vzácného užití: nejen vroucí žádosti, ale potřeba, jako dejme tomu, potřeba prudkého pokušení, mohou rozmnožit jejich příležitosti; a jest nesnadno změřiti stupeň výjimečnosti rozpoložení nebo okolností, které se dovolávají v rozmachu horoucnosti, nebo v úzkosti pokušení daru síly na příklad. Mnohem více duše křesťanská, učiněná hybnou ke konání věcí božských a schopna též přivolať toto konání, když toho potřebuje, jest nástrojem, jímž Duch Svatý může si sloužiti způsobem trvalým. Nuže, dlužno říci: právě tak jako Církev, všecka vykonávajíc jasně dar prorocký slavnými činy svého zvláštního učitelského úřadu, neomezuje přece tohoto vykonávání na pouhé definice Pravd božské víry, ani na pouhé neomylné dokumenty jejího všeobecného učitelského úřadu.

Prorocká inspirace koluje ještě, a tajemněji, v obyčejném učitelství Církve: udržuje v něm onen pronikavý a pevný smysl nadpřirozené Pravdy, *sensus Ecclesiae*, jemuž radostně odpovídá křesťný instinkt věřících; prozrazuje v něm přednosti, které jsou vzácným vodítkem v hovorech a sporech; vyzdvihuje světelné body, na nichž se osvěcují kanonická kázeň a zbožnost.

T a j e m s t v í C í r k v e

18 Odtud šíře a rozmanitost předmětů takřka nekonečných ve vykonávání daru Proroctví, vlastního Církvi.

Proto také možno viděti rozpětí daru Proroctví v množství podružných předností, které vyznačují buď fysionomii Církve, buď její obvyklé vyučování, buď její veřejnou a společenskou činnost znakem výbornosti bez něho nevysvětlitelné.

Jistí vlití darové (charismata), kteří mohou býti odděleni od Proroctví v duších jednotlivých, řadí se takto v jeho závislost a z něho vyplývají, když běží o Církev.

Církev má velmi jisté rozeznávání duchů: DISCRETIO SPIRITUUM*). Neúnavně pronásleduje a strhuje škrabošky a exorcisuje činy ducha zlého.

Božským utvořením apoštolátu, jehož pramen jest v Církvi, slovo lidské se vidí ode dneška investováno v nový úkol a novou povahu, jež z něho činí sílu spásy a svatosti: SERMO SAPIENTIAE**) (*dar vyučovati moudrosti, osvěcuje duchy a dotýká se srdcí*).

Církev živíctnosti nejsamotářštější a nejskrytější; objevuje svatost v skrytosti a v mlčení hrobu; dostává se jí od Boha osvědčení zázrakem; kanonizuje ji: tolikerými způsoby vykonává „OPERATIO

*) Ia IIae, q. CLXXI.

**) Ibid., q. CLXXVII.

VIRTUTUM“ (*dar konati nadpřirozené skutky nebo zázraky*).

Všechny tyto dary jsou v Církvi jako příslušenství prorocké Inspirace.

19 Pozorujeme-li potom vědu morální, ne v jejích prvcích zjevených a slavně definovaných, ale pokud jest předmětem obyčejného vyučování v Církvi, nebude-liž třeba uznati vlivu božského a prorockého světla v zdokonalení, jehož se jí dostalo od Církve? Neboť není dosti, řekneme-li, že Církev má genia morální vědy; tuto vědu opřela o Dogma a činí z ní vědu nadpřirozenou, theologickou. Zatím co v jednotlivých duších charismata a dary Duha Svatého náležejí dvěma řádům velmi rozdílným*), Proroctví rozvinuje se, abych tak řekl, v dar Rady v morálním učení Církve.

Všimněme si ještě v Církvi mistrovství jejího vedení v asketismu a duchovním životě vnitřním, její jedinečné schopnosti v pořádání a ustrojování života radou, tajemství, kterak zlaďuje s nadpřirozeným cílem zájmy života přítomného, jejího podivu-

*) Charismata jsou dána podstatně pro užitek bližních, dary pro vnitřní kony subjektu. Ale máme-li na zřeteli obecnou osobnost Církve, co jde k duhu údům, zůstává vnitřním samému tělu. — Darové jsou *habitus* na rozdíl od charismat. Ale charisma proroctví jest v Církvi, viděli jsme to výše, stavem obyčejným, stálým. (Poznámka Jakuba Maritaina)

Tajemství Církve

hodného umění vychovatelského, umění požadovaného zároveň jejím všeobecným mateřstvím a jejím posláním osvěcovatelským, — a konečně psychologické bystrosti, která, připojujíc se k její věkovité zkušenosti, činí z ní v příznivých dobách první diplomatickou moc světa. Ve všem tom jest dar Vědy, který v Církvi proplétá se s darem Rady.

20 Zvláště však Církev má z Pravd zjevených, i ve svém obyčejném vyučování, jakýsi smysl, který by bylo možno nazvatí intuitivním, tolik jest jistý a přímý. Odtud její zárodeční a základní úcta k velikým tajemstvím a její snažnost, s níž vštěpuje a připomíná podstatné výrazy, které ustavují jejich pojem, — a její umění a její touha, by odznívaly co chvíle v její modlitbě. Odtud její důvěrnost s božskými Osobami; její žárlivá vášeň pro pravověrnost, zvláště v okolí tajemství vtěleného Slova. Odtud dogmatické ospravedlnění jejich pobožností, a její snaha, by poctila odlesk typu Kristova v každém ze Světců, které uctívá. Velká tajemství nejsou jen pro ni vrcholy, které uzavírají její obzor a jejichž linie, zladené světlem věčným, jsou vždy před jejíma očima; jsou živly a potravou jejího života.

Ký div! Vždyť Církev jest podstatně kontemplativní, vždyť stvořila ve svém vlastním lůně zázračný úkon modlitby, v níž chvála má největší díl, vždyť vše, co má účast v jejím životě, jest znamenáno

R. P. Humbert Clérissac

milostí vroucnosti, něhy, radosti, a jakoby rajským akcentem.

Takové jsou prodloužené účinky daru Proroctví v Církvi; vidíme, jaká jest jejich analogie s individuálními dary Rozumu, Nábožnosti, Moudrosti: analogie nikoliv jen rovnocennosti, ale i výbornosti.

VI

CÍRKEV THEBAIDOU A OBCÍ

1 Člověku třeba Obce a samoty. Kacířstvo ničí obec a činí samotu příšernou; Církev, obec dokonalá, jest též thebaidou duší. V hemžení převelikého města cítíme se samotářštějšími a lidštějšími zároveň: kterak skutečněji v Církvi náleží člověk jak sobě, tak všem!

2 Daleko od Církve, samota zavádí k té neb oné individualistní výstřednosti, jež Pascal vidí v Epiktetovi a v Montaignovi. „Jeden (Epiktet), znaje povinnost člověkovu a nepřipouštěje jeho nemohoucnosti, ztrácí se v domýšlivosti; . . . druhý (Montaigne), znaje nemohoucnost, a ne povinnost, rozplývá se ve zbabělosti.“ (*Hovor s p. de Saci.*)

3 Pravá svoboda není nikterak zemí snu, útočištěm odčarování se (vystřízlivění), vlastí posedlosti

(pokušení). Jest zapomenutím sebe, smrtí sobě samému, ale aby se našel Bůh a by člověk našel sama sebe. Jí rozkvétá celá osobnost, kterou Křest z nás učinil: „*EGO FLOSCAMPI ET LILIUM CONVALLIUM – Já jsem (jako) květ polní a lilium v oudolích*“ (CANT. II, 1).

4 Vně Církve individualistní poblouzení strhuje též k jakémusi morálnímu fatalismu; řadí se bytosti lidské ve dvě třídy stejně nepřetvořitelné, v dobré a zlé. Neboť připustí-li se vzájemné prolínání dobra a zla, jest to z lhostejnosti. Ale nevěří se opravdově přechodu ze zla k dobrému, k přetvoření hříchu ve svaťost. Samotou vlastní Církvi děje se tato přeměna, samotou duše s Bohem.

5 Jediné Církev může nás osamotnit od světa, vésti nás do pouště, aniž by zneuznávala našich nejvelitelštějších potřeb, poněvadž majíc sama pravý pojem osobnosti a učíc mu, zjevuje nám naše opravdové tužby a naše osobní potřeby. Bez ustání a tisícovým způsobem Církev vštěpuje a připomíná, že bytost lidská, i když jest individuována hmotou, není přece osobou a nestává se *někým*, leda korunujíc se rozumem a svobodou. Stačí-li tedy její instinkty, aby rozvinuly její individualitu, její osobnost naopak

Tajemství Církve

nevzroste leč duchovní svobodou*). Zvláště však Církev nám objevuje naši osobnost nadpřirozenou a uvolňuje její rozlet.

Církev, Thebaida duší, nejen nás osamocuje ode světa, v němž se organizuje tyranská vláda chťičů a žádostivosti; nejen jest držitelkou nauky, ducha a milosti usebrání, pokory, kajicnosti, jež jsou jakoby stezkami pouště, po nichž naše duchová bytost uniká v svobodu a čistotu, — ale ještě nás vybavuje z veškeré přirozenosti. Dává nám smysl naprosté nedostatečnosti stvořeného u přirovnání s naší Me-
lou a naší Blažeností, a zároveň nahrazuje přirozenost schopnostmi novými, které nám dopouštějí dosíci Boha.

6 A tak Tajemství Církve povznáší a rozplaměňuje definitivně osobnost křesťanovu:

Učinil jsi mne, Pane, mocným a osamělým.

Toto tajemství se tolikrát zmnohonásobňuje, kolik jest pokřtěných: *DESPONDI ENIM VOS UNI VIRO VIRGINEM CASTAM EXHIBERE CHRISTO — Zasnoubilť jsem vás (jako) čistou pannu oddati jednomu muži, Kristu*“ (II KOR., XI, 2). Každý z nás jest Církev a činí Církev, poněvadž vzdělává tělo Kristovo (EFES. II, 21, 22). Každý z nás odívá toto Tělo svými

*) Viz *le Sens commun et la Philosophie de l'Être*, P. GARRIGOU-LAGRANGE, 2. část, kap. II, p. 164.

rouchy slávy. „DATUM EST ILLI UT COOPERIAT SE BYSSINO SPLENDENTI ET CANDIDO. BYSSINUM ENIM JUSTIFICATIONES SUNT SANCTORUM – *A dáno jest jí, aby se oblékla v kment skvoucí a bílý; nebo kment jsou spravedlnosti Svatých*“ (APOK., XIX, 8).

7 Samavšeobecnost příkazulásky, která zprvu zdá se odporovati naší potřebě samoty, vnitřnosti, svobodné volby, vybavuje naopak, posilňuje a zvětšuje naši opravdovou osobnost. Napomáhá mnohem více než záliby a důvěrnosti k obohacení našeho duchovního já. Jako Bůh vyvozuje dobré ze všech svých tvorů, poněvadž jest a zůstává v sobě dobrem svrchovaným, tak Láska činí z nás poněkud dobro všech, poněvadž zlepšuje nejprve nás samy. Daleka toho, by nás rozvedla a rozptýlila do davu, Láska zaručuje a chrání jednotnosti naší bytosti: neboť milujeme bližní podobně jako sebe, a ne stejně. Jednota, vysvětluje svatý Tomáš, jest principem spojení: milování sebe samých podle Boha, toť jednota, princip našeho spojení s bližními.*) Bychom našli v sobě vzor a normu své lásky k bližním, třeba jest nalézt v nich něco dokonalého, co by bylo třeba milovati.

8 Duch uchýlení se v samotu a mlčení, který

*) *Sum. Theol.*, II^a II^{ae}, q. XXVI, a. 4.

Tajemství Církve

vždy kveť v Církvi, nalezl v ní své pravidlo a svou míru, zároveň jako pobídku a vnadidlo. Svou pravou míru, — mezi strachem, který vidí v samotě vězení, a nadšením, které si slibuje od ní horu Tábor. Církev, založena jsouc na Pravdě a Lásce, povzbuzuje k samotě, aby duše, znovu nalézajíc typ, podle něhož byla stvořena, vracela Bohu slávu a lásku. Založena jsouc na Slově, Církev nepovzbuzuje k mlčení, leda pokud dovoluje naslouchati Bohu a uči užívatí slova*). Právě proto každá samota má kázeň a míru.

Zároveň mocné vnadidlo milostí rozjímání jest ustavičné v Církvi. Zmocňuje se hned duši začátečníků pokořováním a zkroušenostmi odpykávání nebo velitelským mlčením klanění; co jiných strhuje na veliké světelné cesty klášterního života, nebo na pokojné stezky soukromé modlitby, k jedinému hledání Boha, *ad deiformem quamdam unitatem* — k jakési bohopodobné jednotě, jak praví svatý Diviš (DE HIER. ECCLES., VI.)! Často duch pudící do ústraní věje tak silně, že jest to jako úprk do pouště; potom svět se mstí, že jím pohrdlo tolik duší, „QUIBUS DIG-

*) V jedné švédské povídce od paní H. Nyblomové, jakési kníže, znavené hlukem dvora, odchází, by vyhledalo Mlčení: objeví je ve vzdálené samotě, podaří se mu pohnouti je k mluvení, a vrací se statečnější k svým královským povinnostem. Skutečnost jest ještě krásnější pro křesťana, který se oddává samotě.

NUS NON ERAT — *Jichžto nebyl hoden*" (ŽID. XI. 38), pronikaje do samoty a vtíraje se se svými nízkými nátlaky duchu. Ale mocnému přičinění Církve podaří se osvoboditi ducha a očistiti znesvěcenou samotu. Zvěrnosti tomuto duchu ústraní a rozjímání duše trpěly skoro tolik jako pro víru. Ostatně pochází z víry jako její dokonalý plod, a květena pouště jest příslibem Boha Církvi: „EXSULTABIT SOLITUDO ET FLOREBIT QUASI LILIUM — *Plesati bude poušť a kvěsti bude jako lilium*" (ISAIAŠ XXXV, 1.).

9 Nemožno tedy nikterak stavěti samoty proti životu obecnému, ani klášterního zřízení proti Církvi, již jsou doplňujícími částmi. Vidíme spíše, kterak Církev jest klášteřem, velikým a jediným Klášteřem, novým Rájem, v jehož stínu Bůh se prochází (GEN. III, 8.). Neří vlastně malých klášteřů, zbudovaných ve velkém klášteři. Podstatná svatost Hierarchie se rozbíhá a zároveň dokonává ve svatosti, zaslíbené stavy řeholními.

10 Právě proto v dobách, kdy Církev byla nejpevněji založena mezi národy, a kdy její božská ústava byla bez odporu uznávána, byl smysl samoty přesně vyhráněn a hlásí se s důrazem zcela nadpřirozené vroucnosti a zcela klasickou plností rozumnosti a poesie. Připomeňme tuto, aniž se zmíníme o velikých vzorech kontemplativního života

Tajemství Církve

v sedmnáctém století, tento obraz tak prostý a tak libý, který je vyvolává všechny najednou: „V samotě Sainte-Fare, tolik vzdálené od cest věku tohoto, kterou její šťastná poloha odděluje od jakéhokoliv styku se světem; na této svaté hoře, kterou Bůh vyvolil od tisíce let, kde nevěstami Ježíše Krista ožívala krása starých dnů, kde radosti země byly neznámy, kde šlépěje lidí světských, zvědavců a pobudů se neobjevily; za vedení svaté abatyše, která uměla dáti mléko dítkám tak dobře jako chléb silným, počátkové kněžny Anny byli šťastni¹⁾.“

11 Již z toho, co předchází, vidíme, že v řádu duchovním neobkličuje samota Obce, ale Obec obkličuje a proniká samotou, a že podle pravdy samota ve vlastním smyslu jest u Křesťana nemožnou. Thebaida nebo Obec, toť vždy tajemství Církve; a když nalezne svou duši v jedné, ztrácí ji v druhé, a nevychází nikdy z tohoto tajemství. Slasti rozjímatelů přírody a pozemských milovníků samoty nejsou ničím vedle radostí, jichž zakouší duše, když vstoupí do tajemství Církve a ztrácí stopu v jeho hlubinách. Právě tehdy sebe zapomíná a sebe zapírá, ale by se přetvořila, a rozvinula až v nejzazší meze svou novou bytost. A člověk ve svém nadšení volá a zpívá: „Od Církve dostávám neuvěřitelné vědomí

¹⁾ BOSSUET, *Oraison funèbre de la Palatine*.

R. P. Humbert Clérissac

bohatstev, jimiž jsem zahrnován. Ode dneška jest mi jako by nemožno nalézt sobě osobní já : tak jest mi, jako bych byl za všech časů ; mám skutečný kořen v Starém Zákoně ; přísluším celé Církvi a každý jest k mé službě. Věřím v Boha a čekám všeho od Boha : chybí mi vidění, ale dostává se mi všeho v mé drahé víře . . . Tyto reality budou ve mně živoucími, čím méně budu sám u sebe, a radost z mých bohatstev stává se přísnou pobídkou. Třeba, bych kráčel vpřed a vzhůru, nikoliv po zemi ; není dosti, abych opovrhoval nebo abych zapomínal, ale abych nevěděl ; třeba, abych se nezdržoval ani při zlém, ani při dobrém, které jest ve mně, ale abych proměňoval v čistotu a ve světlo všechny své ošklivosti, přečišťuje je tím plamenem, který stravuje každý hřích, dává je v kořist tomu klaněníhodnému Supovi, který jednou pro vždy pohltil smrt . . . EXI A ME, QUIA HOMO PECCATOR SUM, DOMINE, toto slovo chce říci ode dneška pro mne : *Vzdať se, Pane, ať se mohu rozletěti a tím hlouběji tě uchopiti . . .*

Úpění nevýslovné, jímž duše znovu a znovu lká, neboť v srdci Církve Duch Svatý, princip soudržnosti a lásky mezi Kristem a jeho Chotí, napřed je vydechuje a dává je slyšeti duši : „ET SPIRITUS ET SPONSA DICUNT : VENI — *A Duch i Choť řkou : Přijď, Pane Ježíši* (APOK. XXII, 17).

Tajemství Církve

12 Obcování Svatých nezastavuje se tedy na prahu Thebaid. Není individuální výbornosti u údů Kristových, kteří nepřilnou k životu celého těla, a dokud v ně všeho nepřevádějí. Obcování Svatých jest obohacováním všech všemi; ale může býti často obohacením všech nebo mnoha jediným. Církev jakožto thebaida duší představuje tajemnou hierarchii hodnot a mocí podřazených, ovšem viditelné hierarchii, ale nesledující jejich stupňů: toť nejkrásnější zázrak Obcování Svatých. Ale jest to stále týž život a týž cíl, život a cíl Církve Obce. „In ecclesiastica hierarchia, interdum qui sunt Deo per sanctitatem propinquiores, sunt gradu infimi et scientia non eminentes... et propter hoc superiores ab inferioribus doceri possunt. — V církevní hierarchii někdy ti, kteří jsou Bohu svatostí bližší, bývají na stupni nejnižším a nevynikají vědomostmi... a proto mohou nižší vyšší učit.“¹⁾ Těmto pokorným údům Kristovým, kteří tvoří hierarchii Thebaidy, dostává se často milosti, že reprodukují v sobě jeho dokonalý obraz, v nějž nepřestali se přetvořovati, (II KOR: III, 18) a mohou volně nakládati s jeho spasitelskou a zprostředkovací mocí, — ale vždy ve službě Obce.

Svatý Augustin byl by pohlížel jako na urážku vidapřirovnávati k našim Mučedníkům, nebo i k nejmilejším údům Církve reky, z nichž si pohané činili

¹⁾ SV. TOMÁŠ AQU. Summa Theol. I^a q. CVI, a. 3.

své bohy: „Contra unam aniculam fidelem christianam, quid valet Juno? — Což jest Juno proti nějaké věrné křesťanské babičce?“¹⁾)

13 Tudíž na Obcování Svatých jest založeno sjednocení mezi Thebaidou a Obcí, nikoliv na způsob svazku ryze duchovního a neviditelného, ale skrze účastenství ve Svátostech, v náboženství Obce a ve vyznávání Víry, které vyučuje.

14 Tajemství Církve, prodlužujíc se do hlubin Thebaidy, nestává se pro to znepokojujícím ani temným. Netřeba říkati: Quis descendet in abyssum? Neboť tato hlubina jest samá prostota. Výměny dober neviditelných nedějí se v Obcování Svatých bez pořádku, a neviditelná hierarchie duší jest podřízena zákonům; a tento pořádek a tyto zákony mají svůj pramen v Obci.

Není-liž tajemství Církve smyslově postižitelné i očím? Jest věru Obec Chof taková, jak Apokalypsa nám ji ukazuje (APOK. XXI, 10...), viditelná všem a skvoucí jako zjev nebeský. Hle, jak sestupuje se světelných výšin, všecka z jednoho kusu, se svými základy a se svými zdmi, a ne po způsobu starých měst, která zůstávají své prvotní ohrady na hoře, by se zvolna přiblížila pláni. Obec Chof zdá

¹⁾ SV. AUGUSTIN, Serm. 273, t. IX.. Edit. Gaume.

Tajemství Církve

se zavěšena ve vzduchu jako plán, nabízený za vzor stavitelům, nebo zvoucí zdaleka poutníky: ale zároveň běře na se vzhled massivní jako město opevněné; má forum z křišťálu a zlata, na shromažďování a směny svých občanů, pro jejich slavnosti a jejich triumfy: „PLATEA CIVITATIS AURUM MUNDUM TAMQUAM VITRUM PERLUCIDUM — *Aulice města byla zlato čisté jako prohlédací sklo*“ (APOK. XXI, 21). Není-li jeho náboženský život omezen na nějaký chrám, TEMPLUM NON VIDI IN EA, — *Chrámu jsem v něm neviděl*, není to proto, že by si libovalo v abstraktním kultu, ale proto, že Beránek s Bohem Všemohoucím jest jeho chrámem (APOK. XXI, 22). Světlo, které to město osvětluje, není zajisté jasností tohoto světa, NON EGET SOLE NEQUE LUNA, — *Nepotřebuje slunce ani měsíce*, ale jest to přece Světlo, stavší se Člověkem: LUCERNA EJUS EST AGNUS — *Svítilnou jeho jest Beránek* (APOK. XXI, 23).

15 Obec Chof, jaká myšlenka a jaký obraz! Jaké zjevení duchovní a smyslové, božské a lidské! Čím jsou proti ní všechna pokušení o zbožštění obce pozemské a pohanské, a jak upadá před ní do stínu vše, co se odvážili pojmenovati zázraky civilisace. Ani historie katolických Benátek, s nimiž se zasubovali jejich dožové, se k tomu nepřibližují. Stejně ničím proti ní jsou všechny falešné systémy náboženství „ryze vnitřního a duchovního“.

16 Ano, výbornost této Obce právě odtud pochází, že jest božská a lidská zároveň. Jako Kristus uvádí v oblast člověčenství typ Nového Člověka, jehož následování jest závazné, poněvadž jest Bůh, a možné, poněvadž jest Člověk: tak také Církev, poněvadž její ústava jest božská a lidská, svrchovaně ukládá se všem pozemským státům, a působí velmi účinně na tutéž lidskou podstatu. Ukládá se: její nadpřirozený cíl činí z ní nejvznešenější vzor společnosti; a účel časných společností se podřizuje jejímu účelu. Působí: zaujímá vsutku místo mezi pozemskými společnostmi, jest viditelně organisována, skutečně jednající: a poněvadž dává všem řádům služeb sociálních nadpřirozený dosah, možno říci, že je zdvojnásobuje, že zvětšuje a doplňuje jejich působnost a jejich blahodějnost.¹⁾

¹⁾ „Politikům, kteří Církvi prohlašují válku bez přiměří, postavivše se proti ní jako proti nepřítelkyni; sektářům, kteří ji neustávají opovrhovati a tupiti ji s nenávistí hodnou pekla; falešným palatinům vědy, kteří se vynasnažují zostuditi ji svými sofismaty, obviňující ji, že jest nepřítelkou svobody, civilisace a intelektuálního pokroku: odpovězte směle, že Církev katolická, paní duší, královna srdcí, ovládá svět, poněvadž jest nevěstou Ježíše Krista.

„Majíc s ním všechno společno, bohatá jeho statky, skladnice Pravdy, ona sama může požadovati od národů úcty a lásky.

„Proto také ten, jenž se bouří proti svrchovanosti Církve z nespravedlivé záminky, jako by zasahovala v obor státu, staví se pravdě v cestu a určuje meze její působnosti; kdo

Tajemství Církve

17 Tato slitina, učiněná rukou božskou, jest tak dobře a úměrně vyvážena, že předně Církev jest uchráněna přepjatostí a zmatků, jimž se nevyhnou ani nejslavnější budovatelé společností. Vidíme Platona, jak z přepjatosti idealismu upadá do komunismu, který tak zuřivě odmítá Aristoteles.¹⁾ Aristoteles zase, právě ve chvíli, kdy přisuzuje státu účel morální a nejen užitkový, totiž : vzdělání člověka v ctnostného, nevytýká dosti ideje ctnosti, které očekává od občana.²⁾ Proto také, by doplnil dílo zákonů, volá na pomoc Filosofii (*Polit.* II.), která přece nemůže býti organickou funkcí státu.

Církev uniká těmto přepjatostem a vyplňuje toto prázdno. Udržuje obec křesťanskou ve shodě se zákony přírody a s časným cílem, ale též v závislosti

prohlašuje, že Církev jest cizinkou v tom onom národě, prohlašuje zároveň, že i pravda jest tam cizinkou ; kdo má strach, že Církev oslabuje svobodu a velikost toho onoho národa, už tím přiznává, že národ může býti velik a svoboděn bez pravdy.“ (Francouzské řeči svrchovaného Velekněze Pia X. k blahořečení Johanky z Arku, v dubnu 1909.)

¹⁾ *Polit.* II ; viz *Outlines of the Philos. of Aristotle*, by EDWIN WALLACE, ch. VIII.

²⁾ „Of the two ideas, rectitude and efficiency, the latter made up the greater part of what a Greek meant by virtue — *Z obou ideí : mravní neúhonnosti a činné síly, poslední tvořila největší část toho, co Řek rozuměl CTNOSTÍ.*“ (Viz tento výklad Aristotelovy Politiky s přesnými citáty v *Political and moral Essays*, od R. P. Rickaby S. J., p. 146 a další.)

na přesnějším a dokonalejším zákoně morálním než ctnost občanská, poněvadž nadpřirozeném.

Jinak rovnováha obou živlů, božského a lidského, z nichž jest učiněna Církev, jest tak harmonická, že je dovoluje vysvětliti jeden druhým. Tak původem a základem přirozené společnosti jesti rodina: podobně původem a základem Církve jest Otcovství Boží a ta věčná Rodina Tří Soubytných, „od nichž každá rodina v nebi i na zemi odvozuje svoje jméno“ (EFES. III, 15). — A Pán Ježíš ráčil míti sám rodokmen a rodinu.

Zároveň podstatným konáním vrchnosti v lidské společnosti jesti, by zavedla panství spravedlnosti skrze zákony: podobně křesťanská obec vyvozuje všechn svůj život Spravedlnosti, ukojené v Bohu Vykoupením, znovu zřízené v člověku milostí; a Církev dává autoritě a zákonům jejich opravdovou ochranu a jejich opravdovou sankci, neboť hlásá, že vycházejí přímo z Rozumu Božího a směřují k jeho Soudu. Spravedlnost jest přímo duší křesťanské Lásky, pohlédneme-li na ni zblízka; a křesťanská láska dokonává dílo Spravedlnosti, dává v ní nalézti odpočinek a radost. Křesťanská spravedlnost činí tedy ze zákona ne cosi smluveného, „jak tomu chce Lykofron“¹⁾, ale cosi mravního.

¹⁾ Aristoteles, *Polit.*, lib. III, c. 5, 11.

Tajemství Církve

Konečně nejkrásnějším právem lidské autority jest právo dozoru na vychování dítek, — jakkoli podřízené právu rodiny a právu Církve : ale prapočátečným právem Obce Choti, jako jejím prapočátečným posláním jestiť vyučovati.

Ostatně všechny formy, jež lidská společnost může postupně na se vzítí nebo spojití v sobě s větším nebo menším zdarem, Církev shromažďuje ku podivu ve svém lůně : byvši patriarchální ve Starém Zákoně, jest zároveň absolutní Monarchií, Hierarchií práva božského, nesmírným Lidem vyvolených a svatých, a řeklo by se, že jak oslavuje svou Hlavu jednotou, tak apoštolskou posloupností Episkopátu zdá se aristokratickou, a katolicitou kanonizuje množství.

18 Kam nás vede tento vztah nebo spíše toto pronikání se božského a lidského živlu v Církvi, ne-li v ideu křesťanství? Křesťanská Obec proniká příliš hluboce do života pozemských obcí, by nebylo řádu mezi nimi. Jak bytosti kolektivní, tak bytosti individuální dychtí po tom, by utvořily celek, leda že by neodpovídaly úmyslům Boha : neboť božské plány jsou plány celkovosti a jednotnosti a výbornost každého plánu zakládá se jen na této vlastnosti. „Subtrahere ordinem rebus creatis est eis subtrahere id quod optimum habent: nam singula in seipsis sunt bona, simul autem omnia sunt

optima propter ordinem universi. Semper enim totum est melius partibus, et finis ipsarum. — Bráti řád věcem stvořeným jest bráti jim, co mají nejlepšého: neboť jednotlivé samy v sobě jsou dobré, spolu pak všechny jsou nejlepší, pro řád všehomíra. Neboť vždycky celek jest lepší částí a cílem jejich.“¹⁾ Křesťanství jest nezbytnou manifestací tohoto řádu. Proto také jak jednotlivci, tak národové a státy činí část Církve.

19 Tento soulad dvou živlů, božského a lidského, který se jeví v Církvi, vysvětluje také předurčení Říma, by byl sídlem pontifikálního Primátu. Co vlastně zosobňoval Řím, ne-li ducha pozemské Obce? V něm kotvila jednota světa, zorganizovala se ponenáhlu ta moc zákonodárná, která se měla státi *zákonem psaným*, zákonem latinským, matkou všech zákonodárství. Vrchol slávy Říma měl tedy býti znamením zjevení se Obce Chotí; obě Města spolu splývají a vytvářejí zkratku božského Plánu. Toto sloučení nestává se bez zápasů, zápasů císařských pronásledování, — ale není nikdy se strany Církve pohlcením, zničením, přes toliké možné, by sama sebou nahradila Říši. Obec Chof může se obrátiti, aniž by příliš změnila smysl, k Obci římské slovem svého Mistra: *NON VENI LEGEM SOLVERE, SED*

¹⁾ Svatý Tomáš Akvinský, *Contra Gentes*, III, 69.

Tajemství Církve

ADIMPLERE. Kristus ráčí se učiniti občanem Říma, by dokonal jeho civilisaci a jeho zákon: ¹⁾ účinkem tohoto spojení s Církví Řím odívá se v bytost novou, duchovní, symbolickou, objímaje všechny časy a rozpínaje se i za ně. Jako se říká nebeský Jerusalelem, bude se říkati věčný Řím.

20 Slávou Středověku jest, že pojal Církev zvláště ve formě slavného Města (Obce), že tak dobře pronikl, tak hluboce chuťnal smysl rozličnosti a pořádku v úkonech tohoto velikého organismu: „Diversitas officiorum in Ecclesia pertinet ad perfectionem, ad actionem, ad decorem. — Rozličnost služeb v Církvi má význam pro dokonalost, jednání, ozdobu;“ ²⁾ — že vždy opíral o obecný život Církve nebo o instituci, učiněnou k jejímu obrazu, zdokonalování jednotlivce a osobnosti. Ne že by nevěděl pro to o radostech Thebaidy. In-

¹⁾ Sarai meco, senza fine, cive
Di quella Roma onde Christo e Romano...
(*Purg.*, XXXII, 102).

Budeš se mnou bez konce, občane
tohoto Říma, jehož Kristus jest Římanem.

Dante staví zde věčný Řím Nebeský proti Římu pozemskému. Ale není tomu tak, netřeba již rušiti rovnosti hlasů při hlasování o Řím; není-li Jerusalelem již leč symbolem, Řím jest živoucí na zemi jako na nebi.

²⁾ *Sum. theol.*, IIa IIae, q. CLXXXIII, a. 2 et 3.

R. P. Humbert Clérissac

stinktivně a jedině žil z víry v Tajemství Církve.
„Navazováním všech věcí na Církev a Církve na
všechny věci,“ poznamenal Bossuet. To byl celý
Středověk.

VII

POSLÁNÍ A DUCH

1 SCRIBAM SUPER EUM NOMEN DEI MEI, ET NOMEN CIVITATIS DEI MEI NOVAE JERUSALEM — *Napíšeš na něm jméno Boha svého a jméno města Boha svého, nového Jerusalema* (APOK. III, 12). — Jméno Církve, rovněž jako jméno Boha a Krista.

2 Vtělení jest posláním Syna Božího na svět, a toto poslání se rozbíhá a rozptyluje po církevních mnohonásobných přísluhách všech dob. *Jako mne poslal Otec* (JAN XX, 21). Jako v Starém Zákoně Proroci a Andělé sami nezasahují nikdy, nebyli-li posláni, tak též v Novém Zákoně není přísluhovatele Vykoupení, nepravím jen bez výzvy nebo povolání, jež ho uschopňuje, ale bez výslovného poslání, které ho připoutá a přizpůsobí dílu. A Bůh není méně žárlivým na své výlučné právo poslati. (Viz JEREM. XXIII, 21).

Nuže toto poslání hierarchických přísluhovatelů, stejně jako výzva sama,¹⁾ nepřichází od Boha leč skrze Církev. Ona jest širým a ustavičným rozesílatelstvím.

3 Rozdíl mezi mocí ze svěcení a pravomocí²⁾ jest založen na této trvalé nezbytnosti poslání, jehož podivuhodný smysl přijala Církev z Písma a od Ducha Svatého. Bez poslání, aspoň v prvotní formě dovolení (dopuštění), moc kněžská, byť zůstávala právoplatnou, nepoctívala by již Boha, nepřinášela by již oběti příjemné vůně; jako bez jurisdikce, která odpouští a zadržuje hříchy, stala by se neúčinnou, poněvadž jurisdikcí určena jest její látka.

4 Ale jsou také v Církvi poslání mimohierarchická. Svatý František Assiský, který není knězem, jest uznán mistrem evangelické dokonalosti. Ženy bývají též pověřovány reformačním posláním. I di-

¹⁾ Známa jest velmi zajímavá odpověď kardinálské komise, zvláště ustavené v červnu 1912, by prozkoumala nauku o kněžském povolání. Jedině ve výzvě Církve skrze biskupa zakládá se výslovný prvek kněžského stavu. (List ze sekretariátu papežského státu biskupu Aireskému, 1. července 1912.)

²⁾ Podle theologů mocí ze svěcení v Církvi jest moc svátostná, nesmazatelná; jejím předmětem jest obětování svaté Žertvy a všechno, co souvisí s přísluhou Svátostí a s posvěcováním duší. *Pravomocí* jest moc vládčí, moc řídití věřící vyučováním nauky a zákony (Poznámka Jakuba Maritaina).

Tajemství Církve

plomatická a vojenská poslání, jakmile mají účelem zájmy Křesťanství a jež jsou z nařízení Svaté Stolicе, stávají se posláním nadpřirozeným ve vlastním smyslu slova. Don Juan d'Austria, jemuž bylo uloženo, by zachránil u Lepanta Evropu, zasluhuje epitafem skvělé přizpůsobení textu: *FUIT HOMO MIS-SUS A DEO, CUI NOMEN ERAT JOANNES.*

5 Ba mnohem více, není-liž třeba rozšířiti nauku o poslání až k stavům nejobecnějšího života, poněvadž svátostná ekonomie zajišťuje všem těmto stavům, jejichž branou jest sňatek, vlastní milost, milost *stavovskou*, zároveň co zpřesňuje a doplňuje pojem jejich povinností? Dobře možno viděti v tom jakési poslání. — Ostatně, zdaž všechny Svátosti nepomáhají nám, bychom připínali k jedinému pravidlu božské Vůle okolnosti našeho života, ne-našeptávají-liž nám slovo pořádku Božího pro každý rok nebo pro každý den našeho života? Každá nadpřirozená morálka, a tudíž sama duchovnost (duševní, vnitřní život), jsou založeny na posvěcení povinnosti stavu. Tu právě září vyšší moudrost a všeobecná dobrota řízení Církve. Ale ještě jednou, běží tu o rozšíření nauky, o poslání na všechny denní okolnosti obecných stavů křesťanského života. Touto nadpřirozenou shodou s řádem prozřetelnostním dosahujeme velkého úkonu poslušnosti,

stanoveného Synem Božím, přicházejícím na tento svět, a prikazujícího poslušnostní úkon Kalvarie.

6 Proč tedy obzvláště vyvyšovali a považovali skoro za mučedníky ty, kdož třebas pro pokrok vědy nebo lidských vynálezů ztrácejí životy v krkolomných činech? Zdaž pokorná křesťanka, která umírá v mlčenlivých pracích svého krbu, není hodnověrněji na dráze povinnosti? Má konec méně krásný? Neobětovala se pravému poslání? QUOTIDIE MORIOR.

7 Mnoho jich chce nějaké poslání, jako by žádného neměli: ve skutečnosti jest to dráždidlo lidské výjimečné volby, po které ctižádostivě dychtí; nebudou-li se cítiti vně rámu, nebudou míti plné chuti k jednání: nechybí jim poslání, ale ducha. Jiní zase mají ducha nejvyšších a nejněsnadnějších poslání, ale bojí se jich a skrývají se. Tito však přece nezůstávají-liž v Církvi neviditelnými nástroji?

8 Tyto poznámky nás přivádějí k tomu, bychom doplnili princip nezbytnosti *poslání* principem nezbytnosti *ducha*. Poslání v Církvi, buď hierarchické, buď mimohierarchické, nemá nikdy se díti bez ducha Církve. Poslání nemá celé své síly a hodnoty svého skutečného úvěru, své plodnosti, než duchem. To se zdá hrubě zřejmým.

T a j e m s t v í C í r k v e

9 Nuže, jedním z prvních účinků ducha jestiž to, že nám dává živou víru v poslání, že v mandátu od Boha a jeho Církve čerpáme hlavní sílu k jednání, že odklízí přestřelky činnosti přirozené a osobní, hledání vlastní slávy, zmítání; že vnuká hrdost práva a principů, které představuje; že dopomáhá k obětovnosti, až k obětování sebe sama.

10 Duch napomáhá poslání a nepromíjí. Není mysticismu vně Církve.

11 Duch bývá někdy dříve poslání, než se ho násilím zmocňuje nebo se jím s drzou domýšlivostí předem kochá, — ale připravuje je a si ho zasluhuje. Právě tak vidíme v dějinách skoro všech řeholních řádů, jak zakladatelé a jejich první učedníci žijí ideou Ústavu, dříve než si ji sami vyjádří nebo než ji podrobí Církvi. Tato inspirovaná vroucnost získává úchvaly Církve, jež vybavuje definitivně ideu a uděluje úředně poslání.

Často, běda! tato sankce přichází ve chvíli, kdy se končí zlatý věk. A tu nastává ohrožení dvojím nebezpečím: usednouti si na poslání a hověti si na něm, nebo je do krajností systematisovati; v prvním duch usíná, v druhém již to není týž duch a poslání se porušuje.

Toto dvojí nebezpečí, které přichází po poslání zákonně uděleném, stejně číhá jak na individua, tak

na instituce, na příklad na mistry vědy theologické na kazatele.

12 V dobách kacírstev a rozkolů bývá zamítána i potřebnost poslání.

V dobách politického ujařmení nebo liberalismu nedostává se zase plnosti ducha.

13 Tento nedostatek úplnosti ducha v dobách liberalismu vysvětluje se s psychologického stanoviska dvěma zjevnými rysy; liberálové jsou vjemaví a horeční; vjemaví, poněvadž oblékají se příliš snadno v stavy ducha svých rovesníků; horeční, poněvadž z obav, aby nezavadili o tyto různé stavy ducha, jsou v ustavičném apologetickém neklidu; zdají se trpěti sami pochybami, proti nimž bojují; nemají dosti důvěry v Pravdu; chtějí příliš ospravedlniti, příliš dokázati, příliš přizpůsobiti nebo i příliš omluviti.

Tato nervosita a tato horečnost nejsou dosti čistým holdem Pravdě, svědčí o tom, že s ní nedokonale obcují; zmenšují víru v přijaté poslání a seslabují jeho půvab. Toť důvod nezdaru křesťanských oprav, podnikaných ve jménu liberalismu. Církev mohla jim na počátku žehnati; ale duch na konec zradil poslání.

Možno dnes na základě nově nalezených dokumentů¹⁾ vydati si počet o žalostných ochablostech

¹⁾ Viz *Lamennais a Svatá Stolica*, od PAULA DUDONA.

T a j e m s t v í C í r k v e

a úbytích ducha Lamennaisova se zřetelem k plodnému poslání, jež bylo jeho posláním a s nímž se měl vášnivě zasnoubiti. Všechny jeho stížnosti, jež vyzdvihuje v *Záležitostech Říma* proti Svaté Stoli, že mu totiž odpírá čekání a že na něho kvapí, jsou usvědčeny z přetvářky.¹⁾ Podle listu Venturovi, z května 1833, jeho vlastní odpad jeví se v jeho srdci onoho data, tedy dobře před *Slovy Věřícího*. „Lamennais míval velebě papežství velitelské akcenty a jakýsi rozkazovací tón... Bylo povinno býti velikým, poněvadž on je chtěl velikým, a na způsob, jak on chtěl, aby bylo; a právě o takovém papežství snil, rád si říkal, že jest poslušným synem, ale takového papežství. Jeho poslušnost takto pojmáná byla jako podrobnost jeho snu; podoben těm sochařům Středověku, kteří se vyobrazovali dřepící a shrbeni pod kazatelnou, kterou sami vytesali a postavili, hrbil se pod kazatelnou Petrovou, ale pod kazatelnou, již by jeho svrchované ruce proroka vyzdvihly... spočívající na nových základech.“ (Georges Goyau).

¹⁾ Od r. 1829., poznamenává p. Goyau, příštímu Řehoři XVI., kardinálu Capellarimu bylo se zabývatí Lamennaisem v dlouhé korespondenci s kardinálem Lambruschinim, nunciem Pařížským. Když po dvou letech vatikánské úřadovny polekaly se naukami Lamennaisovými, papež nemusel se o nich ani poučovati: jeho theologické mínění bylo utvárněno, a nebylo třeba, by politika měla vliv na jeho svědomí.

14 Někdy naopak vše zdá se dovolávatí posláni Církve, a posláni nepřichází. Můžeme to asi s dostatek vysvětliti vyšším smyslem vhodnosti, který jest Církvi vlastní. Newman tvoří marně jistě veliké záměry na utvrzení katolicismu v Anglii: dospěje se k jejich uskutečnění po jeho smrti. Ale tento příklad právě nám napovídá jiné vysvětlení. Když člověk, který sní o velikém náboženském díle, jest velikým sensitivem, laská a hýčká něžně toto dílo jako plod svého osobního umění; jako pravý umělec vkládá do něho subtilní požadavky a horečné zánícení. Nuže, díla Boha a Církve jsou plody rozumu a moudrosti; a nad to nesmí se dopustiti, by je bylo možno přičítati rozmaru, ba ani geniu lidského umělce. Bůh tedy uděluje umělci čest tušiti a oznámiti dílo, ale vyhrazuje své Církvi, aby je splnila, často nástroji skrovnějšími. Tato zkouška, tento zákon individuálního a lidského očišťování bývá ukládán jak ideám, tak dílům. Ne proto, že by byla bývala pokora svatého Tomáše Akvinského v nebezpečí, nedopřál Bůh tomuto velikému doktoru, by dokončil svou *Summu*, ale proto, že taková látka se nevysvětluje, nedokončuje leda na Věčnosti.

15 Neřeknu zajisté, že Paskal zneužil jako Lamennais tajemství Církve, ani že přes své sklonosti ke kacírství zavrhoval potřebnost posláni a ducha. Bychom se vyvarovali vůči němu jakékoliv

Tajemství Církve

nespravedlnosti, třeba mu po zásluze kvitovati některé krásné myšlenky o Církvi: „Historie Církve má býti vlastně jmenována historií Pravdy. — Jest nemožno, aby ti, kdož milují Boha z celého srdce, neuznávali Církve, tolik jest samozřejma. — Příklad smrti mučedníků nás dojíhá, neboť jsou to naši údové. — Jsem při tobě svým slovem v Písmě, svým duchem v Církvi.“ A přece nezakládá dosti na tajemství Církve svého apologetického podnikání; a jansenistický vliv zužoval jeho vidění tohoto tajemství.

Jeho dokazování jest stažené, dramatické, zaujaté jednotlivcem a předmětem. I když rozpíná svou duši do tajemství Ježíšova, jest spíše napiatý a pichlavý než něžný. Marně hledáte u něho oné křesťanské dobrotivosti, jež jest výbornou formou jemnosti, pronikavosti a přímosti, která se však nemůže rozvíti leč v utišujícím tajemství Církve. Bylo by možno říci, že nezapomíná dosti světákův, a že v jeho starosti, by se před nimi obhájil, cítíte někdy horečku a ne dosti starobylé nauky; zvláště by bylo možno říci, že nezapomíná svého janse- nismu, zatím co Bossuet zapomíná bez ustání svého gallikanismu, by velebil tajemství Církve.

„Bůh učinil dílo uprostřed nás, jež odpoutáno od každé jiné příčiny a nezávislo, leč na Něm, naplňuje všechny doby a všechna místa, a nese po celé zemi s otiskem jeho ruky ráz jeho autority:

R. P. Humbert Clérissac

Ježíše Krista a jeho Církev. Vložil do této Církve autoritu jedině schopnou snížit pýchu a povznést prostotu . . .“ (*Pohřební řeč nad Annou de Gonzague de Clèves*).

16 Bylo řečeno kýmsi, že třeba uměti trpěti nejen pro Církev, ale skrze Církev. Jest-li nějaká pravda v tomto slovu, pak třeba tomu rozuměti v ten smysl, že jen k našemu užitku bývají nám všechna příkoří činěna, že jsme drženi ve stínu, v mlčení a ve všech zdáních nemilosti, a snad též proto, že jsme dosti svaře netěžili z přízní a výhod Církve v jiných dobách.

A pak, nepochybujme o tom, tato příkoří nás uzpůsobují a účinně nám dopomáhají v řád a svatost Církve, a právě ona budou nám nadpřirozeným ekvivalentem poslání. Ať při čemkoliv, jistým znamením, že uchováváme plnost ducha, jest to, když nikdy nepřipustíme, že bychom mohli trpěti skrze Církev jinak, než můžeme trpěti skrze Boha.

VIII

MATEŘSTVÍ CÍRKVE A LENNÍ SVRCHOVANOST

1 Žádného mateřství nelze přirovnati k mateřství Církve pro urozenost, pro plodnost, pro něžnost, pro sílu.

Pro urozenost: pocházejíc ze Srdce Božího a ze Srdce Kristova, opatřena jsouc proti tomu, by nepovadla nemocemi a by nezvetšela věkem (EFES. V, 27), nezplozuje pro služebnost, nese čest samého Boha. S jakou hrdostí pozdravuje svatý Pavel toto mateřství: „ILLA AUTEM, QUAE SURSUM EST JERUSALEM, LIBERA EST, QUAE EST MATER NOSTRA! — *Onenno pak Jerusalem, kterýž svrchu jest, svobodný jest, kterýž jest matka naše!*“ (GALAT. IV, 26).

2 Pro plodnost: poměrná lásce, která ji víže s Kristem, plodnost Církve jest tedy bez mezí a vždy

činná. Všechněm lidem jest se skrze ni naroditi: „NISI QUIS RENATUS FUERIT... — *Nenarodí-li se kdo znova z vody a z Ducha Svatého, nemůže vjíti do království božího*“ (JAN III, 5). Ale přicházejíce k pravému životu, neopouštějí jejího lůna. „Zploditi u Církve znamená přijati své dítky do svých útrob; smrti jejich jest odtud vyjíti.“¹⁾ Ve chvíli, když opouštíme tento svět, *v den narození*, Církev jest více než kdy jindy naší Matkou: jsme dokonale u ní v Nebi. Mateřství Církve jest nesmírné jako otcovství Boha.

3 Pro něžnost: její něžnost jakožto Choti rozlévá se na její dítky, v nich miluje Krista. Nuže, nikdo nemiluje Krista, jako ho miluje Církev, rovněž jako Kristus nemiluje nic tolik jako Církev. Právě proto nic není čistšího, aniž nezištnějšího jako tato něžnost: „Nemilujeme nikdy osobnosti, praví Pascal, ale jen vlastnosti“; Církev však miluje naše osobnosti a naše duše předem v nich samých, bez abstrakce, bez subtility.

Právě proto žádná matka neumí prositi za své dítky jako Církev. Zná cenu dobra, které jim chce; žádá jim ho, jako ho žádá Srdce Kristovo. Proto také Církvi byla dána dominikální formule modlitby: „Oratio dominica profertur ex persona communi

¹⁾ BOSSUET, *Myšlenky křesťanské a morální*, Lebarq, t. VI.

T a j e m s t v í C í r k v e

totius Ecclesiae — Modlitbu Páně říkáme jako jednými ústy celé Církve,¹⁾ a s ní více než genius modlitby, — plné držení toho Ducha, který jest živoucí a božskou Modlitbou, který jest jedinou Modlitbou, vydechující se v lůně Božím.

Žádná matka nepláče více, než jak pláče Církev; pocítuje věčnou ztrátu svých dětí s intenzitou zármutku zcela nadpřirozeného, v němž můžeme viděti nejpřibližnější naznačení toho, čím by byla, kdyby byla možná bolest v Bohu. Cítí s jejich zkouškami, a tyto city projevuje křiky nesrovnatelně mateřských úzkostí ve svých Litaniích a svých Modlitbách; oplakává jejich smrt časnou vzlyky své Liturgie za zemřelé; a jen ona jest opravdu věrna Mrtvým a stojí při nich v jejich nevýslovném Očistci. A tělesná schránka, ostatky jejich dětí, jakou něžnou úctou jsou vždy obklopovány!

Modlitba a slzy, které tryskají z našich srdcí a našich očí, mohou dobře tlumočiti hloubky něžnosti a smutku, ale necítíme, že by s námi byli spokojeni ti, jež milujeme, a že by bolesti naše nebyly marně vyplýtvávány, dokud se nepříčiníme, by naše tužby a naše smutky procházely srdcem a hlasem Církve.

4 Pro sílu: síla mateřství Církve vyplývá ze žárlivé úcty, již má od Boha pro duše. Duše mají

¹⁾ *Sum. theol.*, II^a II^{ae}, q. LXXXIII, a. 16, ad 3.

R. P. Humbert Clérissac

v jejich očích větší cenu než všechny světy: QUAM COMMUTATIONEM DABIT HOMO PRO ANIMA SUA — *Jakou dá člověk výměnu za duši svou?* (MAT. XVI, 26) Mají cenu, všechny a každá, krve jejího božského Chotě. Právě pro duše svých dětí vynakládá tolik úsilí, by byl dodržán absolutní ráz zákona Božího, by pohoršení byla pranýřována, by vždy a ve všem bylo žádáno spravedlnosti. Ačkoliv často ji byly spoutány ruce, ač často byla umlčena hmotnou nespravedlností a útlakem těl, neustala přes to nikdy dožadovati se práv duší. Pro duše umí trpělivě snášeti a velkodušně ustupovati. Dává pro ně na jevo ve svých napomínáních, výstrahách a zákazech tak obezřelou neb i tak poplašnou bdělost, že se zdá, jako by neodívala se již v sílu, ale jako by ráda na se brala i slabost a strach matek. Jest „*a mother of innumerable fears for those she loves* — matka nespočetných strachův o ty, které miluje.“ Zároveň povzbuzuje k heroismu horlivosti a zachovává v lásce mužnou přísnost. Nedovolává se leda toho nejryzejšího v poslušnosti: „ANIMAS VESTRASCASFICANTES IN OBEDIENTIA CHARITATIS řecky: VERITATIS — *Očistivše duše své v poslušenství lásky; v řeckém textu: poslušenstvím pravdy*“ (I PETR. I, 22).

5 Mezi Otcovstvím Božím a Mateřstvím Církve jest typ prostředecný, a tím jest blahoslavená Maria

Tajemství Církve

Panna.¹⁾ Div Mateřství Mariina zračí se v Církvi, která jedinečnou milostí Ducha Svatého zplozuje Boha v člověčenstvu a člověčenstvo v Bohu. Vesměrnost mateřského prostřednictví Marie Panny uskutečňuje se též a dokonává se Církví.

6 Mateřkost Církve dodává půvabu a jásoťu všem radostem Víry. Právě o synovské lásce k Církvi možno říci: „*CHARITAS OMNIA CREDIT — Láska všemu věří*“ (I KOR. XIII, 7). Pravidlo víry stává se živoucím a důvěrným, hlasem milovaným a libozvučným; tato mateřská autorita jedná v nás jako princip absolutní intelektuální učenlivosti. I když cítíme jen zdaleka kouzlo Mateřskosti Církve, není možno již zahrávat si s ideí Katolicity, ani chtít omeziti panství katolické Jistoty, poněvadž by to bylo omezováním Mateřství Církve. Jakmile se uzná Církev jako Matka naší víry, třeba též uznati, že nejen sjednocení srdcí, ale též a nejprve sjednocení mysli (duchů) má přispívati ke Katolicitě, a že milosrdenství dobročinnosti nemůže býti náhradou za škody učiněné Jednotě Víry.²⁾

¹⁾ Kdyby byl býval autor mohl dokončiti své dílo, byl by s důrazem rozvedl toto připodobnění Mateřství Církve a Mateřství Mariina. Byl by ukázal v Marii a Církvi tutěž božskou myšlenku ve dvou různých formách. (Poznámka Jakuba Maritaina.)

²⁾ Vlastně: že se skutky milosrdenství, či t. zv. dobročin-

Mateřství Církve vzbuzuje v křesťanovi nejhrdější nesmířlivost a možno-li tak říci, nejútlejší stud. Nesmí dopustiti, by byla oslabena věrná oddanost nebo vroucnost jeho poslušnosti, sice by tím již popíral mateřské právo Církve: jako by tu pojednou povstávalo velevážné podezření proti legitimitě jeho zrození a proti cti jeho rodičů.

7 Měřítkem obětovnosti nějaké matky dobře by mohla býti hodnota potravy, kterou dává svým dítkám, a péče, s níž ji připravuje. Pozorujte, jaký Chléb Církev nám dává a kterak nám jej připravuje! „VENITE, COMEDITE PANEM MEUM, ET BIBITE VINUM QUOD MISCUI VOBIS — *Pojďte, jezte chléb můj a pijte víno, kteréž jsem nalila vám*“ (Přísl. IX, 5).

8 Právě v Mateřství Církve dlužno jest hledati kořene: 1° její moci donucovací. Neboť přísluší Matce napravovati, trestati; a vykonávání tohoto práva vlastní si Církev vskutku jen na své dítky: 2° té nepřímé, ale skutečné moci časné svrchovanosti, která jí dovoluje zasahovati do života států: „Quidquid igitur est in rebus humanis quoquomodo sacrum, quidquid ad salutem animorum cultumve Dei pertinet, sive tale illud sit natura sua, sive rursus tale intelligatur propter causam ad quam re-

ností, neucpou průlomy, učiněné do pevnostních hradeb Jednoty Vírů.

Tajemství Církve

fertur, id est omne in potestate arbitrioque Ecclesiae — Cožkoliv jest tedy ve věcech lidských jakkoliv posvátného, cokoliv se k spáse duší a k úctě Boží vztahuje, ať už jest to svou přirozeností, ať opět se to míní pro příčinu, k níž se odnáší, to vše jest v moci a na vůli Církve.“¹⁾)

Spása duší jest vlastní mateřskou péčí Církve; kult Boha přísluší jí jako Choti Kristově: úhrnem právě Mateřství Církve ustavuje její právo časné svrchovanosti.

9 Císař jest v Církvi a ne nad ní, praví svatý Ambrož: jest synem Církve. A připomíná-li se mu to, nečiní se mu křivda, ale čest... „Quid honorificentius quam ut Imperator Ecclesiae filius esse dicatur? Quod cum dicitur, sine peccato dicitur, cum gratia dicitur. Imperator enim intra Ecclesiam, non supra Ecclesiam est; bonus enim Imperator quaerit auxilium Ecclesiae, non refutat — Co čestnějšího, než aby císař zván byl synem Církve? Což praví-li se, bez hříchu se praví, s milostí se praví. Neboť císař jest vnitř Církve, ne nad Církví; dobrý zajisté císař hledá pomoci Církve, neodmítá jí.“ (*Serm. contra Auxent.*)

10 Nesmíme nikdy ztratiti se zřetele, že toto

¹⁾) Encyklika papeže Lva XIII. *Immortale Dei* z 1. listopadu 1885.

svrchovanostní právo a zasahování závislé jest na Mateřství Církve, chceme-li míti vysvětlení jak určitosti, s kterou jeho předmět jest definován, tak šíře, již připouští jeho vykonávání.

Ano, ovšem, sluší definovati přesně předmět tohoto práva: co je specifikuje, toť živel duchovní, tak snadno přimíšený k lidským záležitostem, a jenž nezbytně odvozuje se od Církve. Ale ve skutečnosti jest často nesnadno vymeziti živel duchovní, a tu právě Církev má o tom souditi, nejen podle pravidel svého právnictví, ale zvláště, dobře si toho povšimněte, podle toho, čeho vyžaduje její mateřská povinnost, která jest nedozírně rozsáhlá. Proto také *ratio peccati*¹⁾, které dovoluje Církvi až rozvázati poddané knížete od jejich přísahy věrnosti, ponechává právu Církve přerozsáhlou působnost, poněvadž právo, jímž má Církev ochraňovati svých dítek od pohoršení, jest neobmezené. Není možno omeziti použití podobného rozsudku jen na pouhý hřích pohoršení proti víře; Církev může jej vynésti ještě na jiná pohoršení: „*Aliquis per infidelitatem peccans potest sententialiter jus dominii amittere, sicut etiam quandoque propter alias culpas.* — Člověk hřešící nevěrností může spravedlivým sou-

¹⁾ Právě z důvodu hříchu, k němuž duše mohou býti navedeny jakýmkoliv podnikáním světské vrchnosti, byť o sobě i ryze časným, má Církev *nepřímou moc* na časné záležitosti. (Poznámka Jakuba Maritaina.)

Tajemství Církve

dem práva držebního pozbyti, jakož i někdy pro jiné viny.¹⁾

11 I se zřetelem na Knížata nebo na Pány nevěřící, jejichž panství neruší přece *ipso facto* božského práva Církve, třeba ještě přiznati Církvi moc, že může pronést jejich sesazení, a to pořád ze své Mateřskosti, která činí z jejich dítek syny Boží: „Quia infideles merito infidelitatis suae merentur potestatem amittere super fideles, qui transferuntur in filios Dei. — Poněvadž nevěřící pro nevěrnost svou zasluhují pozbyti moci nad věřícími, kteří jsou přeměňováni v syny Boží,“ moc, které ostatně by nevykonávala leda tam, kde světská moc jest v jejich rukou nebo v rukou panovníka věrného. (*Sum. theol.* II^a II^{ae}, q. X, a. 10)

12 Netřeba se tu dovolávatí nějakého Práva středověkého, smluveného a pomíjejícího. Přímo

¹⁾ *Sum. theol.*, II^a II^{ae}, q. XII, a. 2. — Arcibíže běží-li o panství panovníkovo nad jeho poddanými, toto panství nemůže býti ztraceno pro nějakou chybu, ale jen pro chybu, která uvádí vážně v nebezpečí duše poddaných. V skutku, svatý Tomáš nemá na zřeteli leč zločin proti víře, „neboť apostasie (nebo kacířství) odlučuje úplně člověka od Boha, což nebývá v ostatních hříších“, (ad 3) a poněvadž „odpadlík rozjímá zlo ve zvrhlosti svého srdce a usiluje odloučiti ostatní lidi od víry“. Ale nemohou-liž i jiné zločiny uvést v také tak vážné nebezpečí duše poddaných? (Poznámka Jakuba Maritaina.)

v Evangeliu jeví se mateřské právo Církve přesně definováno ve svém formálním předmětu: REDDITE QUAE SUNT DEI, DEO, ale skoro bezmezno ve svém užití a svém vykonávání. Dvojdrachma, které žádají od Petra, byla daní jak národní, tak náboženskou. Pán prohlašuje se za vyňatého svou hodností Syna Božího, on a v principu všechny dítky Církve: „ERGO LIBERI SUNT FILII — *Tedy synové jsou svobodní.*“¹⁾ Pravíme, daň národní; a důsledně myšlenka Páně bude táž o daních, povinných Cesarovi. Jest-li příliš viděti v tom jakousi opravu na: REDDITE QUAE SUNT CAESARIS CAESARI, není nijak přepiato viděti v tom jakousi známku práva Církve, že sama soudí o rozsahu svého práva nebo o jeho mezích.

13 Právě proto, že Mateřství Církve vyžaduje této takřka neomezené šíře v užívání svého suverainního práva, někteří theologové během historie hnali nadšené přesvědčení o právu Církve až tam, že dožadovali se pro ni přímo veškeré moci pozemské. Známé NE SCANDALIZEMUS EOS, jímž Náš Pán motivuje svoje ryzí a milostné povolení platě dvojdrachmu, jevílo se jim jediným možným omezením práv Matky vykoupených: a proč je tolik pro to zavrhovati?²⁾

¹⁾ Mat. XVII, 25. — Svatý Tomáš (IIa IIae, q. X, a. 10) vykládá stejně toto místo.

²⁾ Čtouce pozorně listy svatého Řehoře VII, nenalézáme-liž v nich theorie přímé moci?

T a j e m s t v í C í r k v e

Ba více, právě touto šíří v možném užívání svého Práva jest ospravedlněna Církev, že dala často předmětu nebo vykonávání své svrchovanosti pojem tak obsažný, až se zdál na první pohled nezřetelným, jako pojem, jímž se uzavírá bulla Bonifáce VIII. *Unam sanctam*: „Subesse Romano Pontifici omnem humanam creaturam declaramus, diffinimus, dicimus et pronuntiamus omnino esse de necessitate salutis. — Prohlašujeme, stanovíme, pravíme a rozhodujeme, že jest naprosto k spáse nezbytno, aby všeliké lidské stvoření poddáno bylo římskému papeži“. ¹⁾ Přesný výklad toho jest snadný, ale má zůstatí synovským.

Konečně týž důvod vysvětluje, kterak v jistých kritických chvílích na Západě Církev mohla tak snadno vzíti do ruky záležitosti Říše a nástupnictví jejího trůnu, až po ukončení nesnadného přechodu posléze vznese svrchovanost světské moci na barbarské Krále od ní pokřtěné a přestaví římskou říši ve Svatou Říši.

14 Ostatně o tom, co mateřské šetrnosti vložila do vykonávání své svrchovanosti, svědčí tolik ústupků a výsad knížatům, jakož i konkordáty, které jí nedopřávají největší části výhod a jež zřídka uzná-

¹⁾ Toť ta vesměrná autorita, již zavedl svrchovaný Velekněz Lev XIII, když zasvětil Nejsvětějšímu Srdci celé *lidské pokolení*. (Poznámka Jakuba Maritaina.)

vají, v principu však přece jen uznávají, plnost jejího práva božského. Pozemské mocnosti zajisté s menšími rozpakypřestupují hranici moci duchovní, a právníci spisovatelé jeví méně zdrženlivosti ve svých nárocích, než činí Církev zasahujíc v panství smíšené. A není ani nezbytno, aby toto přirovnání bylo založeno ve faktech, stačí, že jest v ideách, jež si činí navzájem Svět a Církev ze svého práva. Nemluvme o velmi skutečných nárocích Alexandrových a Cesarových na pocty božské, ani o nárocích Oktaviových, který snaží se nabýti posvátného titulu, přijímaje jméno Augusta roku 27. před naší érou, jak o tom Vegetius svědčí: Pohanství u knížat i u národů bylo ochotno k této modloslužbě (Act. XII, 22). Ale i křesťanští císařové, a první z nich Konstantin, nezamítají hned jistých známek božské pocty, o čemž svědčí hry a chrámy na jejich počest. Obrazoborci v Byzancii ničí obrazy Kristovy a Svátých, ale ctí obrazy císařovy. Titulu *Pontifex Maximus* nevzdává se císař Gracián až ve čtvrtém století. A abychom neprobíhali celým pásmem historie, všimněme si prostě, že právě světskou a uchvatitelskou civilisaci všech dob a všech zemí symbolisuje Apokalypsa v rouhavé Šelmě Moře a v šelmě Země, mocné zázraky: jim oběma dostává se klanění, odpíraného Beránkovi (Apok. XIII).

V jakém určitějším a čistším světle Církev udržuje ideu svého Práva! Jest to právo naprosto bož-

T a j e m s t v í C í r k v e

ské, a přece nelrpí přílišností v oddanosti a úctě, jichž vyžaduje pro ty, kteří jsou jeho výkonnými orgány. Zvláštní pocty, prokazované papežům, vypůjčené z poct císařských, jsou pozdní a málo četné. Nikdy přivlastek *božský*. V Římě až k osmému století císařský palác jest nazýván posvátným; a v témže věku právě dva byzantští císařové zavádějí obyčej libání nohou Náměstku Kristovu a takřka mu jej ukládají.¹⁾

Když později vidíme, jak Církev svatým úsilím Rehoře VII. nebo vesměrnou činností Innocence III. láme odpor pozemské Moci nebo udržuje Evropu v jednotě, tu neděje se tak nikterak z modlářských požadavků nebo z panovačné ctižádosti a není možno vinit Církev v jejích osobách. Ba později, když Evropa puzena jsouc přirozenou vitalitou tihne zpět k pohanství, když zatemňují a matou se v duších všechny pojmy božských a lidských práv, když vetření se a nátlak ducha tohoto věku způsobuje v Církvi samé osobní zneužití moci, přepjatosti nádhery, náruživost klasicismu, tu nelze ji vinit z ideálu „Knížete“, jímž se dusí Renaissance. Zcela jiný ideál jejího Práva zůstává neproměnný v duši Církve i uprostřed tohoto nepořádku. A vidíme-li v této chvíli papeže, an bez rozpaků přivlastňuje jedné evropské Monarchii země nově objevené, tu vyko-

¹⁾ Viz *Ancient King-Worship*, by C. LATTEY, S. J. Cath. Truth Soc.

nává jen právo znalce při uprázdněném statku, právo, stanovené ve své formě okolnostmi doby, vyplývající však z mateřské svrchovanosti Církve; jest jen jedním užitím této svrchovanosti, a proměnnost užití těch jest neobmezená, zcela jako směry a rady, jež za našich dnů dává Církev světu.

15 Všichni instinktové rozumu křesťanského a duše katolické směřují tedy nikoliv k tomu, by smísili obě moci, božskou a lidskou, ale k tomu, by se nerozlišovalo Mateřství Církve a její lenní svrchovanost, by se činilo z jedné odůvodnění a míra druhé, by se nezadržovalo právo zasahování Církve leč v mezích, které sama naznačila, by se jí přiznalo právo rozhodkyně a rádkyně nejen dobročinné, ale nezbytné, a řekněme to, prakticky svrchované a neobmezené.

Neboť křesťan připíná veřejné a svrchované právo Církve k čtyřem nedotknutelným přednostem, jež dosvědčují její božský původ a její božské zřízení. Jednota, která připíná k Církvi nezbytně všechny národy a všechny státy a jež zve je do jejího lůna. Svatost činí ji nepřístupnou jak omylům, tak nepřátelským nájezdům lidské legality. Katolicita ji vyjímá z jakéhokoliv národního vasalství. Apoštolskost jest pečetí jejího kněžství a opevněním její

Tajemství Církve

pravomoci.¹⁾ Tato božská rukojmí mají ve svém užití, když ne něco nekonečného, aspoň něco neobmezeného.

Křesťan ve své snaze po okrase Domu Božího jde až tam, že vyžaduje pro Církev, nepravíme marné nádhery, ale skvělosti, — nejkrásnějších služeb umění, chvály věd, konečně plného rozvinutí celého jejího života Města Krále Králů.

16 Ale tato nadlidská síla Práva Církve, jsouc požadována jejím mateřským posláním, nepůsobí v úhrnu leč láskou. „Ve svaté Církvi všechno jest spojeno s láskou, vše jest v lásce, pro lásku a z lásky,“ pravil svatý František Saleský²⁾ a to v jeho myšlence neubírá nijak síly. Církev jest silná, ale zasluhuje veškeru sdílnost naší lásky. Má právo na naši lásku *nejprostší*, poněvadž jsme a zůstáváme tady dole jejími děťátky: bere nás do náručí a nosí nás bez ustání v naší bídě a v naší mravní a fysické nahotě, jak jen matka může a umí chováti: odmotává s nás povijany a plénky při křtu, by nám vtiskla své pomazání; pozdvihuje naše rubáše na smrtelném loži, by nás zase pomazala. Závislost celé naší

¹⁾ Viz naše *Triduum Monastique de la Bienheureuse Jeanne d'Arc*, II: „Johanna d'Arc a Božská Politika“.

²⁾ Předmluva k *Pojednání o Lásce Boží*. Vydání z 1617 u Petra Rigauda v Lyoně.

bytosti, vnitřní a viditelné, soukromé a veřejné, bez výminky a bez ostychu.

Má právo na naši *nejhrdinštější* lásku, nebo aspoň tak obyčejně šlechetnou, aby nás pronikala i v obecných nahodilostech ochotou, která se druží k heroismu. Neboť aby byla tak silna, Církev neztrácí žádné ze slabostí milovaných Bohem. „Církev shromažďuje všechny tituly, jimiž možno doufatí pomoc od Spravedlnosti. Spravedlnost jest povinna zvláštní účastí slabým, sirotkům, opuštěným manželkám, cizincům.“¹⁾ Všim tím jest Církev. Zaslouje rytířské oddanosti všech svých dítek.

17 Naše láska k Církvi jest znamením, že chováme v sobě božský dar Milosrdenství, živoucí a osobité rukojmí Nekonečné Lásky k nám, již jest Duch Svatý : milující Církev, milujeme Jednotu ; a naše láska, znásobňujíc se každou láskou, která jest v Církvi, vzrůstá do nekonečna, ztrácí se v Jednotě Lásky, připravuje její naplnění : „Accipimus ergo et nos Spiritum Sanctum, si amamus Ecclesiam, si charitate compaginamur, si catholico nomine et fide gaudemus. Credamus, fratres : quantum quisque amat Ecclesiam Christi, tantum habet Spiritum Sanctum . . . Si amas unitatem, etiam tibi habet quisquis in illa habet aliquid. — Přijímáme

¹⁾ BOSSUET, *Pohřební řeč nad p. Le Tellierem*.

Tajemství Církve

tedy i my Ducha Svatého, milujeme-li Církev, spojujeme-li se láskou, radujeme-li se z katolického jména a víry. Věřme, bratři: na kolik kdo miluje Církev Kristovu, na tolik má Ducha Svatého . . . Miluješ-li jednotu, i pro tebe má, kdo v ní má něco.“¹⁾

¹⁾ Sv. Aug. *In Joan.*, Tract. XXXII, 8.

SLAVNOSTI TAJEMSTVÍ CÍRKVE

(Tato kapitola nebyla stylově upravena. Nalézáme jen v rukopise následující náčrtky.)

A

VŠECH SVATÝCH

1 Slavnost *Všech Svatých* odpovídá Epiphanii, slavnosti Zjevení Páně.

„Nec sane tunc unctus est Christus Spiritu Sancto, quando super eum baptizatum velut columba descendit: tunc enim Corpus suum, id est Ecclesiam suam, praefigurare dignatus est, in qua praecipue baptizati accipiunt Spiritum Sanctum. — Aniž zajisté tehdy pomazán byl Kristus Duchem Svatým, kdy naň křtěného sestoupil jako holubice: neboť tehdy ráčil předobrazovati tělo své, to jest Církev svou, v níž zvláště pokřtění přijímají Ducha Svatého“ (Sv. Augustin, *De Trin.*, lib. XV, c. 26. 46).

Tajemství Církve

EPIPHANIE: Křest (*Přijetí za syny*). Svatba v Káni
(*Božské Zásnuby*).
Magové (*Vesměrnost*).

VŠECH SVATÝCH: Andělé.
Svatí Starého Zákona.
Křesťanství posléze v skutek
uvedené.

* * *

Lectio IV (*z Matutina Slavnosti Všech Svatých v Breviáři dominikánském*). — „Tato slavnost není zasvěcena toliko Andělům, ale všem Svatým, kteří se objevili od počátku světa. Prvními jsou Patriarchové, otcové Proroků a Apoštolů. Byli nalezeni hodnými Boha, výbornými ve víře, moudrými ve svých dílech, osvěžovateli svého rodu, znamenitými svou spravedlností, nehynoucí naděje, poddání přikázáním, důvěřujícími Zaslíbením, hostiteli Andělův.

„Po nich byli vyvoleni Proroci, rozmlouvající s Bohem, důvěrníci jeho tajemství, z nichž jedni jsou posvěceni hned v lůně matčině, ostatní ve svém útlém věku, nebo ve své mladosti, nebo i ve dnech staroby své, plni víry, nepodobné nábožnosti, překypující činností, mistři rozumové obratnosti, mající ze zkušenosti všechna tajemství kázně duší, vytrvalí v rozjímání věcí svatých, nelekající se smrti,

bičující tyranii, oplakávající hříchy lidu, slavní darem zázrakův" (*Ex Sermone Rabani, vel Maximi Tarentini*).

2 O našem spojení se Svatými Starého Zákona. — Kanon Mešní. — OMNES IN NUBE BAPTIZATI SUNT; BIBEBANT DE SPIRITALI... — A všickni v Mojžíše pokřtěni jsou, v oblaci a v moři; a všickni též pokrm duchovní jedli, a všickni též nápoj duchovní pili (pili zajisté z duchovní skály, kteráž jich následovala, skála pak byl Kristus" (I KOR. X, 2—4). „IN LABORES EORUM INTROISTIS — Jiníť pracovali, a vy jste v jejich práce vešli" (JAN IV, 38).

„ABRAHAM EXSULTAVIT — Abraham, otec váš, radoval se, aby viděl den můj" (JAN VIII, 56). — „Idem est motus in imaginem in quantum est imago et in rem... et ideo antiqui Patres, servando legalia sacramenta, ferebantur in Christum per fidem et dilectionem eandem, qua et nos in ipsum ferimur. — Takový jest pohyb k obrazu, na kolik se má i obraz k věci... a protož dávní Otcové zachovávající zákonná tajemství, nesli se ke Kristu touže věrou a láskou, kterou i my se k němu neseme" (Sv. TOMÁŠ, *Sum. theol.* III^a, q. 8, a. 3 *ad* 3.).

QUI EX FIDE SUNT FILII ABRAHAM — Kteříž jsou z víry, ti jsou synové Abrahamovi" (GAL. III, 7).

UT IN GENTIBUS BENEDICTIO ABRAHAE FIERET IN

Tajemství Církve

CHRISTO JESU — Aby mezi národy požehnání Abrahamovo stalo se skrze Krista Ježíše“ (GAL. III, 14).

„*Christianismus non in judaismum credidit, sed judaismus in christianismum* — Neuvěřilo křesťanství v židovství, nýbrž židovství v křesťanství“ (Sv. Ignác Antioch., *Ad Magn.* X, 3).

* * *

Vniknutí ideje Církve do trinitární Doxologie konce Kanonu prvotního, — dosvědčené formulí anaphory (či kanonu) Palimpsestů Veronských, uveřejněných Haulerem, a Statuty Ethiopskými, dvěma to dokumenty, které se zdají obsahovat podle Doma Cagina apoštolské znění anaphory.¹⁾

„Per quem tibi gloria et honor, Patri et Filio cum Sancto Spiritu, in sancta Ecclesia tua et nunc et in saecula saeculorum. Amen — Skrze kterého ti sláva a čest, Otci i Synu s Duchem Svatým ve svaté Církvi tvé, i nyní i na věky věkův. Amen“ (*Palimps. Veronské*).

„In quo tibi laus et potentia in sancta Ecclesia — V němž ti chvála a moc ve svaté Církvi“ (*Statuty Ethiopské*).

¹⁾ Dom PAUL CAGIN, *L' Eucharistia, canon primitif de la Messe*, Rome, Paris, Tournai, Desclée, 1912, in-4°, 334 p.; *l' Eucharistia, Fragments de la 3e partie*, Desclée, in-fol., 48 p.; abbé A. VIGOUREL podal výtah prací Dom Cagina v *la Revue pratique d'Apologétique*, 1. května 1915, pp. 146 až 160.

R. P. Humbert Clérissac

3 Svatý Pavel napsal: „*IPSI GLORIA IN ECCLESIA ET IN CHRISTO JESU, IN OMNES GENERATIONES SAECULI SAECULORUM. AMEN*“ — Tomu budiž sláva v Církvi a v Kristu Ježíši po všecka pokolení na věky věkův. Amen (EFES. III, 21).

(Cf. Dom Cagin, *l'Eucharistia*, — prvotní Kanon Mše, Desclée, 1912.)

4 Dvě eucharistické modlitby *Didaché* (IX, X) činí zmínku o Církvi mezi díkyčiněním a doxologií.

První, *de Pane fracto*: „*Gratias tibi agimus, Pater noster, pro vita et scientia quam indicasti nobis per Jesum puerum tuum: gloria tibi in saecula. Sicut hic panis fractus dispersus erat supra montes et collectus factus est unus, ita colligatur Ecclesia tua a finibus terrae in regnum tuum, quoniam tua est gloria et virtus per Jesum Christum in saecula* — Díky tobě činíme, Otče náš, za život a vědění, které jsi nám ukázal skrze Ježíše, Syna svého: sláva tobě na věky. Jako tento chléb zlomený rozptýlen byl po horách a sebrán byv jedním se stal, tak shromážděna buď Církev tvá od končin země v království tvé, poněvadž tvá jest sláva i síla skrze Ježíše Krista na věky.“

B

POSVĚCENÍ CHRÁMŮ

1 *Posvěcení chrámu Páně* odpovídá slavnosti Svatodušní.

*Et Angelis coronata
Ut Sponsata comite.¹⁾*

Korunovaná Anděly, poněvadž korunovaná Bohem.

Náš Pán jest nazván Andělem (*Magni Consilii Angelus* — Isaiáš IX, — což přijato bylo do introitu třetí mše na Boží hod Vánoční).

Velekněží též (Malach. II, 7; Apok., II, III).

¹⁾ Nebeské město, Jerusaleme,
blažené vidění pokoje,
jež velebně z živých kamenů
k hvězdám se tyčíš
*a jako nevěsta jsi ovíjeno
tisíci tisícův andělů.*

(Hymna o nešporách Posvěcení Chrámu Páně.)

R. P. Humbert Clérissac

Andělé přisluhují Pánu Našemu. — Pluky andělů k jeho službám. — Jest jejich Hlavou (Sv. Pavel, Kolos. II, 10; Efes. I, 21).

Zákon a Andělové. (*Zákon ... zřízený skrze anděly v ruce prostředníka* — Gal. III, 19). — (*Kteríž jste vzali zákon zřízením andělů, ale neostříhali jste ho!* — Skutk. VII, 53). Cf. Deuter. XXIII, 2 (Sept.).

Hymna Andělská. — Pozdravení Andělské.

„Spectaculum facti sumus mundo, et angelis — Učiněni jsme divadlem světu i andělům“ (Sv. Pavel, I KOR. IV, 9).

„Separabunt malos de medio justorum — Andělé oddělí zlé z prostředku spravedlivých“ (Sv. Matouš, XIII, 49).

„Gaudium in coelo pro uno peccatore — Bude radost v nebi nad jedním hříšníkem pokání činícím (větší), nežli nad devadesáti devíti spravedlivými, kteříž nepotřebují pokání“ — (Sv. Lukáš, XV, 7).

„Corpus Ecclesiae mysticum non solum consistit ex hominibus, sed etiam ex angelis: totius autem hujus multitudinis Christus est caput — Mystické tělo Církve skládá se nejen z lidí, nýbrž i z andělů: celého pak tohoto množství Kristus jest hlavou“ (Sv. Tomáš, *Sum. theol.*, III^a P., q. 8, a. 4).

Jeich dědictví (andělů) jest v nebesích, v libé krajině světla. (Diviš Areop., *Hier. cael.*, XV.)

Tajemství Církve

2 Viz podivuhodnou kapitolu XV. v *Nebeské Hierarchii*: „Ze všech andělských symbolů theologie vyvolila s jakousi zálibou symbol ohně. Předvádí nám řetavá kola, zvířata všechna z plamenů, lidi, kteří se podobají žhoucím bleskům; ukazuje nám nebeské bytosti, obklopené zžíravými žárovišti, a proudy, valící se s hlukem a prudce vlnami ohnivými. V jejím jazyku trůnové jsou ohnivé, vznešení serafínové jsou praskajícími plameny, už podle významu svého jména, a zahřívají a zžírají jako oheň; a tak na nejvyšším, jak na nejnižším stupni bytí přichází vždy slavný symbol ohně . . .“ Následuje skvělé vyličení účinkův ohně jakožto obraz božské přirozenosti.

3 Diviš Areopagita se často vrací k dvojímu rozletu bytostí andělských, rozletu k Bohu, potom k bytostem, které jsou pod nimi, by jim přinesli jejich světla.

4 „Inferiora gubernat per superiora, non propter defectum suae virtutis, sed propter abundantiam suae bonitatis, ut dignitatem causalitatis etiam creaturis communicet — Bůh spravuje nižší skrze vyšší, ne pro nedostatek své síly, nýbrž pro nadbytek své dobroty, aby i stvoření učinil účastno své příčinnostní důstojnosti“ (Sv. Tomáš, *Sum. theol.*, I^a, q. 22, a. 3).

5 Jest jim dáno (Andělům první hierarchie) napodobiti Ježíše Krista způsobem povýšenějším, a účastňují se prvního výronu jeho božských a lidských ctností. (*Nebeská Hierarchie, VII.*)

6 Usque ad diem iudicii semper nova aliqua supremis angelis revelantur divinitus de his quae pertinent ad dispositionem mundi et praecipue ad salutem electorum — Až do dne soudu Bůh zjevuje nejvyšším andělům stále něco nového z toho, co se vztahuje k spořádání světa a zvláště k spáse vyvolených“ (Svatý Tomáš, *Sum. theol.*, I^a, q. 106, a. 4.).

7 Přirovnání přísluhy Andělů v Církvi k přísluze Knězově.

„Vykonáváním posvátných úkonů přibližujeme se k Andělům, vynasnažující se dostati jako oni v stav nepohnutelné svatosti“ (*Hierarchie Nebeská, I.*) — Tato myšlenka jest zvláště zpracována v *Nebeské Hierarchii, XII.*

„Tota virtus sacramentorum a passione Christi derivatur, quae est Christi secundum quod est homo, cui in natura conformantur homines, non autem angeli, sed potius secundum passionem dicitur modico ab angelis minoratus (HEBR. II), et ideo ad homines pertinet dispensare sacramenta et in eis ministrare, non autem ad angelos: sciendum tamen quod sicut

T a j e m s t v í C í r k v e

Deus virtutem suam non alligavit sacramentis quin possit sine sacramentis effectum sacramentorum conferre, ita etiam virtutem suam non alligavit Ecclesiae ministris quin etiam angelis possit virtutem tribuere ministrandi in sacramentis — Všecka síla svátostí se odvozuje z utrpení Kristova, kteréž jest Kristovým, pokud jest člověk, s nímž mají lidé stejnou přirozenost, ne však andělé, nýbrž spíše podle utrpení se o něm praví, že byl málo menším učiněn než andělé; a protož lidem náleží udíleti svátosti a jimi přisluhovati, a ne andělům; dlužno však věděti, že jako Bůh své moci neupoutal na svátosti, aby nemohl bez svátostí účinků svátostí udělit, tak ani moci své neupoutal na služebníky Církve, aby nemohl i andělům dáti moc sloužiti svátostmi.“ (*Sum. theol.*, III^a, q. 64, a. 7). Svatý Tomáš má zde na zřeteli jisté zázračné události, neboť dodává: „Sicut quaedam templa dicuntur angelico ministerio consecrata — Jako o některých chrámech se praví, že byly anděly posvěceny.“

Z toho vyplývá, že svátostná moc nečiní nezbytně člověka vyšším Andělův ...

8 Anděl mstitel Ráje pozemského, nahrazený v Církvi Anděly, kteří ji korunují, jsouce strážci jejích věží, pochodněmi jejího paláce.

* * *

R. P. Humbert Clérissac

Zlí andělové, — Církev „pokoušená“ jako Náš Pán demonem.

„Nescitis quoniam Angelos judicabimus? — Nevíte-liž, že anděly souditi budeme?“ (I KOR. VI, 3).

Jejich pohled zavřený na krásu Církve, zatím co Dobří Andělové jsou nad ní v úchvatu.

„Si cognovissent, nequaquam Dominum gloriae crucifixissent — Kdyby ji byli poznali, nikdy by Pána slávy nebyli ukřižovali“ (I KOR. II, 8).

„... Si autem perfecte, et per certitudinem cognovissent, ipsum esse Filium Dei, et effectum passionis ejus, nunquam Dominum gloriae crucifigi procurassent — Kdyby pak dokonale a s jistotou byli poznali, že on jest Syn Boží, a účinek utrpení jeho, nikdy by se nebyli přičinili, aby Pán slávy byl ukřižován“ (*Sum. theol.*, 1^a, q. 64, a. 1, ad 4). Zdá se, že svatý Tomáš byl přiveden k tomuto úsudku myšlenkou svatého Augustina, o níž se zmiňuje a podle níž tajemství Vtělení nebylo jim známo leč právě na tolik, by byli drženi v bázni, tedy neměli tušení o jeho požehnaných účincích. Byli by se bývali střehli, by jich nepřimo nevyvodili, ponuknuvše a dohnavše lidi, by ukřižovali Syna Božího.

9 Vršek bran Dítě, korunovaný demony. (*Inferno*, VIII, 82).

POZNÁMKY

PRELIMINARIE

1 Turpis est omnis . . . *Conf. III, 8.*

2 Mihi vero archiva . . . *Philadelph., VIII, 2.* : Émoi de
archaia estin Jésous Christós.

3 Viz *Logic and Faith*, v *Our reasonable service*, od
P. V. MAC NABB, O. P., Londýn, 1912.

I

CÍRKEV V MYŠLENCE BOHA

1 In Ipso benedicentur . . . *Gen. XXII, 18; Galat. III, 8.*

2 *Pastýř*, Vidění II, kapitola IV.

3 In ipso constant. — *Kolos. I, 17.*

Verbum spirans amorem. — Sv. Tomáš Aquinský, *Sum.
theol.*, Ia, q. XLIII, a. 5, ad 2.

Habitu inventus ut homo. — *Filip. II, 7.*

Sicut per inobedientiam unius . . . *Řim. V, 19.*

Specie tua et pulchritudine tua . . . Žalm. XLIV, 5.

Zjevení, charisma sociální . . . R. P. GARDEIL, *Le Donné Révélé et la Théologie*, kap. II, Zjevení.

4 Očistec, XXVII. *Jo te sopra te corono e mitrio . . .*

6 „Pro jedinstvost Osoby, která jest v obou přirozenostech, přisuzuje se člověku v Kristu to, co jest Božího: *Tento člověk jest Bůh, tento člověk jest Všemohoucí*; a Bohu to, co jest člověkovu: *Bůh jest člověk, Bůh se narodil, Bůh trpěl, Bůh zemřel.*“

„Toto vztažné přisuzování vlastností (v řečtině: *idiomata*) nazývají theologové *přenášením idiomat.*“ R. P. Hugon, *Tajemství Vtělení*, p. 192. orig.

8 Apokalypsa, XXXII, 17—20.

II

KRISTUS V CÍRKVI A CÍRKEV V KRISTU

3 BOSSUET, *Notes sur l' Eglise*, vyňaté z Promluvy k Novým Katoličkám, již konal, než se stal biskupem. Lebarq. t. VI.

Non veni pacem mittere . . . Mat. X, 34.

Portae inferi non praevallebunt . . . Mat. XVI, 18.

. . . ut videant opera vestra bona, et glorificent Patrem . . . Mat. V, 16.

7 Quoties volui congregare filios tuos . . . Mat. XXIII, 37.

9 Vyňatky z evangelia svatého Jana, z kapitol XIII, XIV., XV., XVI., XVII.

III

OSOBNOST CÍRKVE

5 Viz krásný článek R. P. CATHALA, *Revue Thomiste* duben 1913.

8 ILLE VOS DOCEBIT OMNIA . . . Utěšitel pak, Duch svatý, kteréhož pošle Otec ve jménu mém, tenť vás naučí všem věcem, a připomene vám všechno, cožkoli jsem mluvil vám.“ Jan XIV, 26.

O B S A H

Předmluva I

Preliminarie 1

I. Církev v myšlence Boha 7

II. Kristus v Církvi a Církev v Kristu 14

III. Osobnost Církve 26

IV. Hieratický život v Církvi 37

V. Dar proroctví v Církvi 54

VI. Církev Thebaidou a obcí 67

VII. Poslání a duch 85

VIII. Mateřství Církve a lenní svrchovanost 95

Slavnosti tajemství Církve :

A Všech Svatých 111

B Posvěcení chrámů 117

S P O M O C Í B O Ž Í
A P Ř Á T E L
D O B R Ě H O D Í L A
v č e r v e n c i l é t a P á n ě
1921

Vytiskl František Trnka v Třebíči
Sklad Marty Florianové
ve Staré Říši na Moravě

D E O G R A T I A S
